

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки та менеджменту
Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 «Економіка»

Форма навчання: очна (денна)
очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему «СВІТОВИЙ БАНК У ГЛОБАЛЬНІЙ РЕГУЛЯТОРНІЙ
СИСТЕМІ»

здобувача: Васильєва Артема Олександровича
(ПІБ, підпис)

Науковий керівник: к.е.н., професор Мусієць Тетяна Вікторівна
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед
екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Мозговий О. М.

(підпис)

Київ 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант) освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

Ярослава СТОЛЯРЧУК

(підпис)

«_____» _____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних фінансів

Олег МОЗГОВИЙ

(підпис)

«_____» _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти

Васильєву Артему Олександровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

очної (денної) форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: **«СВІТОВИЙ БАНК У ГЛОБАЛЬНІЙ РЕГУЛЯТОРНІЙ СИСТЕМІ»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «9» грудня 2024 р .№ 2032-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах:

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні аспекти діяльності Світового банку в глобальній регуляторній системі <i>(назва розділу)</i>
Розділ 2	Аналіз діяльності Світового банку в глобальній фінансовій системі <i>(назва розділу)</i>
Об'єкт дослідження:	Діяльність Світового банку як міжнародної фінансової інституції у контексті глобального економічного регулювання.
Предмет дослідження:	Механізми регулювання, фінансові інструменти та стратегічні напрями діяльності Світового банку у світовій економічній системі.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Аналіз та оцінка ролі та механізму діяльності Світового банку у глобальній регуляторній системі.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети: У розділі 1

дослідити сутність глобальної регуляторної системи та її структуру;
розкрити сутність поняття «Світовий банк» і розглянути теоретичні аспекти його діяльності;
проаналізувати взаємодію Світового банку з іншими міжнародними фінансовими інституціями;
ослідити механізми впливу Світового банку на міжнародну економіку;

У розділі 2

провести аналіз основних програм та ініціатив Світового банку і оцінити їхній вплив на економічний розвиток країн;
дослідити перспективи реформування та стратегічні напрями розвитку Світового банку у XXI столітті;
проаналізувати взаємодію України зі Світовим банком.

Завдання підготував
науковий керівник

(підпис)
« _____ » _____ 20__ р.

(ініціали, прізвище)

Завдання одержав здобувач

(підпис)
« _____ » _____ 20__ р.

(ініціали, прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 54 сторінки, 4 таблиці, 8 рисунків, список джерел з 85 найменувань, додатки.

«Світовий банк у глобальній регуляторній системі»

(назва кваліфікаційної бакалаврської роботи)

Об’єктом дослідження є діяльність Світового банку як міжнародної фінансової інституції у контексті глобального економічного регулювання.

Предметом дослідження є механізми регулювання, фінансові інструменти та стратегічні напрями діяльності Світового банку у світовій економічній системі.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – аналіз та оцінка ролі і механізму діяльності Світового банку у глобальній регуляторній системі.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі **завдання дослідження**:

- дослідити сутність глобальної регуляторної системи та її структуру;
- розкрити сутність поняття «Світовий банк» і розглянути теоретичні аспекти його діяльності;
- проаналізувати взаємодію Світового банку з іншими міжнародними фінансовими інституціями;
- дослідити механізми впливу Світового банку на міжнародну економіку;
- провести аналіз основних програм та ініціатив Світового банку і оцінити їхній вплив на економічний розвиток країн;
- дослідити перспективи реформування та стратегічні напрями розвитку Світового банку у XXI столітті;
- проаналізувати взаємодію України зі Світовим банком.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що висновки й аналітичні спостереження щодо функціонування Світового банку можуть бути використані для подальших досліджень міжнародної економічної політики, удосконалення механізмів взаємодії України з міжнародними фінансовими інституціями та прийняття обґрунтованих рішень у сфері глобального економічного регулювання.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: **2025**.

Рік захисту роботи: **2025**.

Ключові слова: Світовий банк, глобальна регуляторна система, міжнародна фінансова інституція, економічний розвиток, Україна, міжнародне регулювання, програми допомоги.

ВІДГУК

про кваліфікаційну бакалаврську роботу

здобувача освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

факультету Міжнародної економіки і менеджменту

Васильєва Артема Олександровича

(прізвище, ініціали)

на тему Світовий банк у глобальній регуляторній системі

(назва теми)

1. Актуальність теми: актуальність теми роботи полягає в тому, що у сучасних реаліях міжнародні фінансові інституції мають визначальне значення для підтримання стабільності глобальної економіки, регулювання фінансових потоків і забезпечення сталого розвитку. Однією з таких ключових організацій є Світовий банк, який здійснює багатогранну діяльність, спрямовану на подолання бідності, сприяння економічному зростанню та підтримку реформ у країнах із різними рівнями розвитку.
2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи: дана кваліфікаційна бакалаврська робота має логічну структуру; у роботі достатньо представлені сучасні статистичні, аналітичні, фактичні дані, які дозволяють глибоко розкрити тему кваліфікаційної бакалаврської роботи.
3. Наявність самостійних розробок автора: робота має самостійний характер, про що свідчать дані перевірки кваліфікаційної бакалаврської роботи на плагіат – коефіцієнт подібності 1 – 7.5, коефіцієнт подібності 2 – 3.3. Автор самостійно проведений аналіз діяльності Світового банку у глобальній фінансовій системі; можливі шляхи реформування та перспективні напрями розвитку; співпраця Світового банку з Україною.
4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: полягає у можливості їхнього використання для розробки напрямів подальшого співробітництва України зі Світовим банком, що зробить дане співробітництво більш взаємовигідним.
5. Наявність недоліків: суттєві недоліки були виправлені під час роботи над кваліфікаційною бакалаврською роботою.
6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: кваліфікаційна бакалаврська робота може бути оцінена на високу позитивну оцінку і допущена до захисту перед ЕК.

Науковий керівник: професор кафедри міжнародних фінансів, к.е.н., професор

(посада, вчене звання, науковий ступінь)

Т.В.

(підпис)

Мусієць

(прізвище, ініціали)

“19” травня 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СВІТОВОГО БАНКУ В ГЛОБАЛЬНІЙ РЕГУЛЯТОРНІЙ СИСТЕМІ.....	5
1.1 Глобальна регуляторна система та її ключові інститути.....	5
1.2 Світовий банк як інституція глобального економічного регулювання..	11
1.3 Взаємодія Світового банку з іншими міжнародними фінансовими інституціями.....	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СВІТОВОГО БАНКУ В ГЛОБАЛЬНІЙ ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ.....	23
2.1. Оцінка основних напрямів діяльності Світового банку.....	23
2.2. Реформування Світового банку та перспективи його розвитку.....	31
2.3. Співпраця Світового банку та України	38
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48
ДОДАТКИ.....	56

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних реаліях міжнародні фінансові інституції мають визначальне значення для підтримання стабільності глобальної економіки, регулювання фінансових потоків і забезпечення сталого розвитку. Однією з таких ключових організацій є Світовий банк, який здійснює багатогранну діяльність, спрямовану на подолання бідності, сприяння економічному зростанню та підтримку реформ у країнах із різними рівнями розвитку.

За останні десятиліття роль Світового банку постійно зростала, особливо в умовах нових викликів, таких як фінансові кризи, глобалізація, регіональні конфлікти та вплив змін клімату. Його діяльність охоплює не лише надання фінансових ресурсів, а й формування політик, стратегій розвитку та впровадження стандартів у сфері міжнародного економічного регулювання.

На цьому тлі вивчення діяльності Світового банку у контексті глобальної регуляторної системи є особливо актуальним. Таке дослідження дозволяє глибше зрозуміти механізми його впливу на економіки окремих країн і світову систему загалом, оцінити ефективність реалізованих програм і виявити ті аспекти, які потребують подальшого вдосконалення.

Мета дослідження. Аналіз та оцінка ролі та механізму діяльності Світового банку у глобальній регуляторній системі.

Завдання дослідження.

1. Дослідити сутність глобальної регуляторної системи та її структуру.
2. Розкрити сутність поняття Світовий банк та розглянути теоретичні аспекти його діяльності.

3. Проаналізувати взаємодію Світового банку з іншими міжнародними фінансовими інституціями.
4. Дослідити механізми впливу Світового банку на міжнародну економіку.
5. Провести аналіз основних програм та ініціатив Світового банку та оцінити їхній вплив на економічний розвиток країн.
6. Дослідити перспективи реформування та стратегічні напрями розвитку Світового банку у XXI столітті.
7. Проаналізувати взаємодію України зі Світовим банком.

Предметом дослідження є механізми регулювання, фінансові інструменти та стратегічні напрями діяльності Світового банку у світовій економічній системі.

Об'єктом дослідження є діяльність Світового банку як міжнародної фінансової інституції у контексті глобального економічного регулювання.

Методи дослідження: для досягнення поставленої мети використано систему загальнонаукових та специфічних методів дослідження. Для теоретичних і методологічних узагальнень використовувались діалектичний та системний аналіз, Обробка даних здійснювалась з використанням засобів комп'ютерної техніки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СВІТОВОГО БАНКУ В ГЛОБАЛЬНІЙ РЕГУЛЯТОРНІЙ СИСТЕМІ

1.1 Глобальна регуляторна система та її ключові інститути

Сучасний світ перебуває у стані постійних змін, зумовлених глобалізаційними процесами та трансформацією міжнародних взаємин. Ці явища супроводжуються формуванням нових механізмів регулювання суспільних, економічних і політичних процесів на національному та глобальному рівнях. Відповідно зростає значення дослідження регуляторних систем, їхньої структури, принципів функціонування та впливу на розвиток суспільства і держав. У цьому контексті особливої уваги набуває аналіз глобальної регуляторної системи як важливої складової світового управління.

Регуляторна система не має точного термінологічного визначення, численні дослідники описують систему по різному, як це видно в табл. 1.1. Найактуальніше визначення звучить так: глобальна регуляторна система - це сукупність інституцій, правил, норм і процедур, що забезпечують встановлення, впровадження та контроль за виконанням політичних, економічних або соціальних рішень у межах певного простору — від національного до глобального. Вона може включати як формальні структури (урядові органи, міжнародні організації), так і неформальні механізми впливу, що регулюють взаємодію між державами, ринками та громадянським суспільством [76, с. 9].

Таблиця 1.2 - Визначення глобальної регуляторної системи різними авторами.

Автор/Джерело	Визначення глобальної регуляторної системи
David Held 2008 <i>Global challenges: accountability and effectiveness.</i>	Глобальна регуляторна система — це сукупність формальних і неформальних інституцій, механізмів та норм, що регулюють міжнародні відносини в умовах глобалізації, часто без прямого втручання держав [77, с. 2].
Robert O'Brien, Marc Williams 2020 <i>Global Political Economy: Evolution and Dynamics</i>	Глобальна регуляторна система — це система глобального управління, де міжнародні інституції (ВТО, МВФ, Світовий банк) встановлюють правила для національних економік, що зменшує автономію держав у прийнятті політичних рішень [78, с. 12].
Susan Strange 1996 <i>The Retreat of the State: The Diffusion of Power in the World Economy</i>	Стрейндж описує глобальну регуляторну систему як мережу позадержавних акторів, які здійснюють владу через економічні, фінансові та інформаційні канали, що заміщують традиційні функції держави [79, с. 4].
UNDP Human Development Report 2002	Глобальне регулювання — це процес встановлення правил на глобальному рівні для вирішення транснаціональних проблем, таких як права людини, охорона довкілля, торгівля, безпека тощо [80, 99].

Джерело: складено автором на основі [77], [78], [79], [80].

Інституційна структура міжнародного фінансового ринку складається із сукупності міжнародних банків, валютних бірж, валютних фондів, державних установ і міжнародних організацій, через які рухається капітал у сфері міжнародних економічних відносин. Міжнародні фінансові інститути є елементами системи валютно-кредитних відносин [20, с. 68].

Міжнародні інститути класифікують за трьома основними напрямками: соціально-економічні, торговельні та валютно-фінансові. ООН

є глобальною системою, що сприяє миру та безпеці, і має ключові органи: Генеральна Асамблея, Рада Безпеки та ЕКОСОП [11].

Рада Безпеки відповідає за міжнародний мир, має 5 постійних та 10 непостійних членів. ЕКОСОП координує економічну діяльність ООН, займаючи значну частину бюджету. ФАТФ є міжурядовим органом з боротьби з відмиванням грошей.

СОТ регулює світову торгівлю, членство в якій важливе для інтеграції в глобальну економіку, надаючи можливості для доступу до ринків, контролю за експортом та імпортом, розвитку економіки [51].

МВФ та Світовий банк є ключовими установами, що регулюють міжнародні фінанси. Світовий банк надає фінансову допомогу країнам, що розвиваються, складається з п'яти установ. Обидва банки відіграють ключову роль у регулюванні міжнародних фінансових відносин. Ці організації відіграють важливу роль у регулюванні міжнародних відносин, сприяючи економічному розвитку, безпеці та стабільності [23].

Основне завдання міжнародних організацій полягає у встановленні правил, принципів та цілей, яких повинні дотримуватися їх члени. Вони також регулюють відносини між державами та іншими суб'єктами міжнародного права. Деякі рішення міжнародних організацій мають обов'язкову силу лише для тих держав, які дали на них свою згоду. Інші ж рішення регулюють відносини між самими організаціями, їх членами та персоналом [11, с. 36].

Ключовими характеристиками цієї системи є міжнародна координація, що дозволяє формувати єдині підходи до фінансового, торговельного та екологічного регулювання, а також нормативно-правове забезпечення, яке включає міжнародні угоди, конвенції та стандарти.

Інституційна структура глобальної регуляторної системи представлена міжнародними фінансовими організаціями, такими як Світовий банк і Міжнародний валютний фонд, регуляторними органами,

включаючи Всесвітню торговельну організацію та Організацію економічного співробітництва та розвитку, а також спеціалізованими агенціями ООН. Завдяки цим елементам глобальна регуляторна система забезпечує сталість економічного розвитку, міжнародну фінансову стабільність та гармонізацію політик різних країн.

Основні суб'єкти регулювання глобальної економіки – це недержавні актори міжкраїнного взаємовпливу, яких можна поділити на шість типів [12, с. 6-7]:

Тип недержавного суб'єкта	Характеристика / Засоби впливу
Транснаціональні корпорації (ТНК)	Володіють значними фінансовими, технологічними та людськими ресурсами. Впливають на ринки та політику через інвестиції та інновації.
Неурядові організації (НУО), громадянське суспільство	Впливають через адвокацію, публічний тиск, формування громадської думки. Не мають владних повноважень.
Міжнародні фінансові організації (СБ, МВФ)	Використовують фінансові інструменти (кредити, програми реформ) для впливу на державну політику.
Регіональні економічні об'єднання (ЄС, АСЕАН)	Координують політики країн-учасниць, впливають на регіональні ринки через регуляції, стандарти та дипломатію.
Терористичні угруповання та злочинні синдикати	Використовують насильство, корупцію, шантаж та тіньові фінансові схеми для впливу на легальні економічні системи.
Віртуальні мережі (кібер-актори, хакерські угруповання)	Залучені до інформаційних та економічних війн, ведуть діяльність у сфері кібербезпеки, впливають на дані та ринки.

Таблиця 1.3 - Основні суб'єкти регулювання глобальної економіки

Джерело: створено автором на основі [12].

Провідне місце серед міжнародних фінансових організацій посідають: Міжнародний валютний фонд (МВФ), Банк міжнародних розрахунків (БМР), Світовий банк, до складу якого входять Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) і Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Багатостороння агенція з гарантій інвестицій (БАГІ) та інші підрозділи, Європейський інвестиційний банк, регіональні міжнародні банки розвитку країн, що розвиваються, Європейський банк реконструкції та розвитку, а також валютно-кредитні та фінансові організації Європейського Союзу [52].

Міжнародні валютні відносини як економічне явище склалися ще в феодальну давнину спочатку у формі обміну іноземної монети, дисконтних внесків, а потім у формі розрахунків між банками різних країн. Проте цілісна система валютно-кредитних відносин склалася лише до середини ХІХ ст., коли розвиток міжнародного поділу праці стимулював процес формування світового господарства, міжнародної економіки та міжнародного фінансового ринку [20, с. 68].

Процес розвитку міжнародних валютно-кредитних відносин історично характеризувався створенням розгалуженої 25 інституціональної структури, до складу якої входять як глобальні, так і регіональні валютно-фінансові установи [10].

Ключову роль відіграють міжнародні фінансові інститути об'єднані під назвою “Бреттон-Вудські інститути” і, зокрема, Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, які сформовані у 1944 році і залишаються провідними міжнародними валютно-фінансовими установами, найважливішою ланкою сучасної інституціональної структури міжнародних валютних відносин. Первинний розподіл обов'язків між ними передбачав, що МВФ повинен бути інститутом співпраці і виконувати регульовальні, консультативні й фінансові функції у валютно-фінансовій сфері, а Світовий банк повинен бути переважно інститутом розвитку [10].

Зростання впливу Міжнародного валютного фонду (МВФ) та Світового банку (СБ) прямо пропорційне беспрецедентному розширенню глобального фінансового ринку та збільшенню зовнішнього боргу країн, що розвиваються, та держав з перехідною економікою. У 2014 році сукупний борг цих країн досяг 6,7 трлн доларів США, що становить значну частину їхнього ВВП. Зокрема, у Бразилії цей показник становив 22%, в Аргентині та Індії – 23%, у Мексиці – 27%, у Південній Кореї – 36%, а в Туреччині – 44%. У 2015 році ситуація змінилася: борг Бразилії зріс до 66,23%, Аргентини – до 48,4%, Південної Кореї – до 35,9%, а Туреччини – до 32,9%, див рис. 1.1.

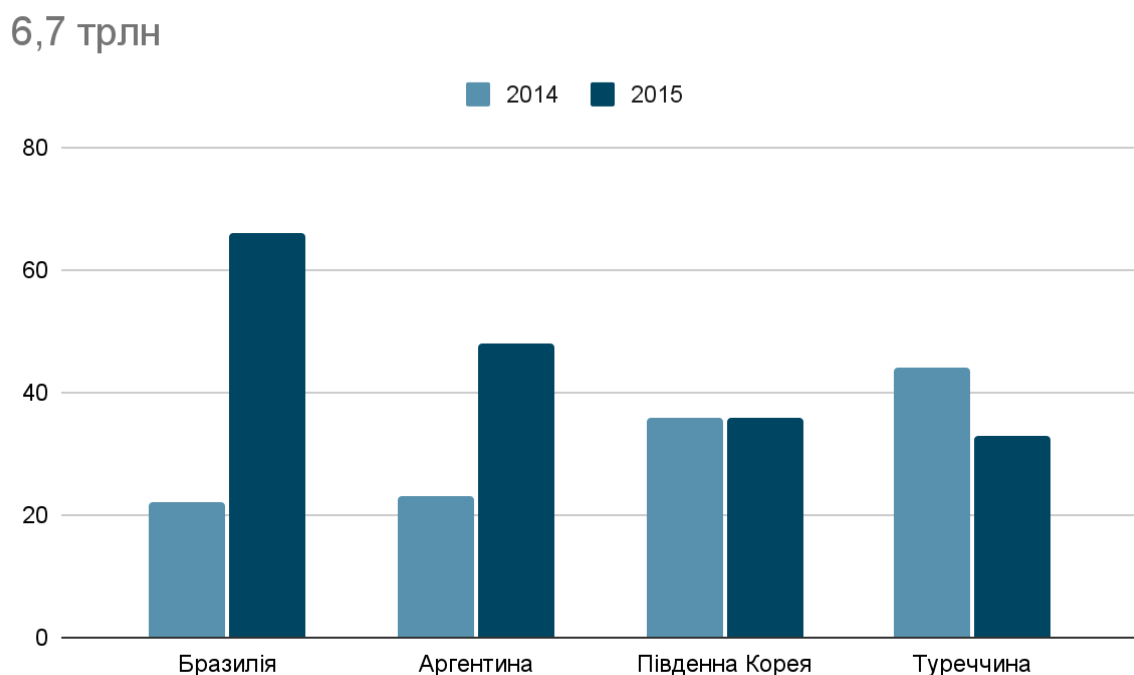

Рисунок 1.2 - Порівняння боргу країн, що розвиваються, та держав з перехідною економікою в 2014 та 2015 роках [22].

Як видно, за винятком Південної Кореї та Туреччини, державний борг у згаданих країнах збільшується, що свідчить про їхнє все глибше занурення в боргову залежність.

У таких умовах МВФ та Світовий банк отримують вагомі важелі впливу на уряди країн-боржників. Авторитет цих організацій у міжнародних економічних відносинах настільки значний, що поширюється на великі міжнародні банки, які надають кредити суб'єктам економічної діяльності, включаючи уряди, у різних країнах. Рішення щодо реструктуризації боргу та надання нових кредитів країнам-боржникам насамперед залежить від позицій МВФ та СБ. Це дозволяє їм безпосередньо втручатися в економічну політику урядів та ще більше зміцнювати свою роль як глобальних економічних регуляторів [21, с. 29].

Після аналізу інформації, ми можемо стверджувати, що глобальна регуляторна система формується під впливом як міждержавних, так і недержавних суб'єктів, серед яких особливе місце посідають міжнародні фінансові інституції. Їхня діяльність забезпечує координацію економічної політики країн, стабільність фінансових ринків і сприяє сталому розвитку. Особливу роль у цьому процесі відіграють МВФ і Світовий банк, які не лише фінансово підтримують країни, а й формують правила гри у світовій економіці.

1.2 Світовий банк як інституція глобального економічного регулювання

Заснований у 1944 році, Світовий банк є однією з найбільших у світі установ, що надають допомогу країнам, які розвиваються. Він є одним із головних стратегічних інвесторів для багатьох країн світу та залишається лідером як у питанні розробки та втілення стандартів так і за накопиченим досвідом у сфері соціально-економічного розвитку у системі ООН [1, с. 176].

Передусім необхідно зазначити, що Світовий банк відрізняється від Групи Світового банку тим, що до нього входять лише дві інституції – Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) та Міжнародна

асоціація розвитку (МАР), у той час коли Група Світового банку включає ще три інституції: Міжнародну фінансову корпорацію (МФК), Багатостороннє агентство гарантування інвестицій (БАГІ) та Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС) [6, с. 17].

Група Світового банку є одним із найбільших джерел фінансування та експертних знань для країн, що розвиваються. Її діяльність спрямована на підтримку найбідніших верств населення та країн із найнижчим рівнем розвитку. Об'єднуючи п'ять спеціалізованих установ, Група Світового банку використовує свої фінансові ресурси та накопичений досвід для співпраці з країнами-партнерами задля зменшення рівня бідності, стимулювання економічного зростання та покращення якості життя [2, с. 3].

Кожна з п'яти установ Групи Світового банку має власний статут або еквівалентний установчий документ. Ці документи юридично визначають мету, організацію та діяльність установи, включаючи механізми, за допомогою яких установа є власністю та управляється. Підписавши ці документи та виконуючи викладені в них вимоги, країна може стати членом установ Групи Світового банку. Світовий банк як один із спеціалізованих фінансових інститутів ООН має сприяти виконанню стратегічного завдання: інтегрувати економіку всіх країн-членів якості життя у бідних країнах до рівня розвинутих країн.

Управління Групою здійснюється країнами-членами, серед яких є як позичальники, так і кредитори та донори. Їхні представники працюють у штаб-квартирі організації у Вашингтоні, округ Колумбія.

Країни, що розвиваються, отримують від Групи Світового банку різні форми підтримки: фінансування у вигляді позик і грантів, а також технічну допомогу та консультації з питань політики. Організація тісно співпрацює з урядовими установами, громадськими організаціями, міжнародними донорами та приватним сектором, що забезпечує комплексний підхід до вирішення соціально-економічних викликів [2, с. 3].

Світовий банк відіграє ключову роль у підтримці країн, що розвиваються, на шляху до сталого розвитку. Його діяльність охоплює три основні напрямки: відновлення економічного зростання шляхом допомоги країнам у зміцненні їх економіки, досягнення цілей сталого розвитку ООН, включаючи боротьбу з бідністю та голодом, забезпечення доступу до якісної охорони здоров'я та освіти, а також сприяння гендерній рівності, і боротьбу зі зміною клімату, підтримуючи зусилля країн у рамках Паризької кліматичної угоди, допомагаючи їм скоротити викиди шкідливих речовин, переходити на відновлювані джерела енергії та адаптуватися до наслідків зміни клімату [4].

Стратегічний підхід Світового банку до надання допомоги країнам, що розвиваються базується на кількох ключових принципах, які ми можемо переглянути в табл. 1.1:

Таблиця 1.1 - Ключові принципи надання допомоги країнам, що розвиваються

Принцип	Його суть
Довгострокове планування	Розробка комплексних стратегій розвитку, розрахованих на тривалий період
Провідна роль країни	Визнання пріоритетної ролі країни-одержувача допомоги у формуванні та реалізації програм розвитку
Залучення зацікавлених сторін	Активне залучення місцевих зацікавлених сторін до процесу розробки та впровадження програм
Партнерство та координація	Налагодження партнерства та координація програм під керівництвом країни-одержувача допомоги
Оцінка результатів	Оцінювання досягнення розвитку на основі вимірюваних результатів на місцях
Адаптивність	Внесення необхідних коректив у

	стратегію з урахуванням отриманих результатів та змінних обставин
--	---

Джерело: складено автором на основі [4].

Таким чином, Світовий банк є важливим партнером для країн, що розвиваються, надаючи їм фінансову та технічну допомогу для досягнення сталого та справедливого розвитку.

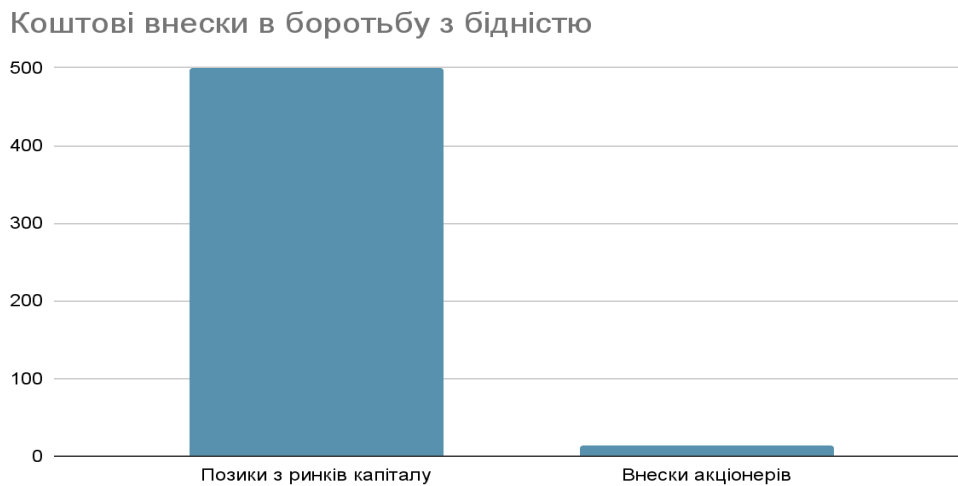
МБРР було створено 1944 року з метою надання допомоги європейським країнам у відновленні після Другої світової війни. Разом з МАР, Фондом допомоги найбіднішим країнам світу, вони утворюють Світовий банк. Обидві організації тісно співпрацюють з іншими інститутами Групи Світового банку, а також зі структурами державного і приватного сектору в країнах, що розвиваються, з метою скорочення бідності та забезпечення добробуту для всіх. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) є ключовою філією Групи Світового банку, що об'єднує 187 країн-членів. Він виконує роль головного кредитора в цій структурі [8].

В основу діяльності МБРР покладено дві стратегічні цілі: сприяння економічному прогресу на користь найбідніших верств населення в країнах, що розвиваються, до 2030 р. та фінансування інвестицій, спрямованих на економічне зростання держави. Названі цілі відповідають цілям Генеральної Асамблеї ООН “Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року” [9], які були затверджені у вересні 2015 р. в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку з метою прийняття Порядку денного у сфері розвитку на період після 2015 року. Це підтверджує важливу роль цієї міжнародної фінансової інституції в наданні допомоги країнам, що розвиваються [5].

МБРР переважно отримує фінансові кошти шляхом залучення на глобальних ринках капіталу. Завдяки цьому, починаючи з 1946 року,

МБРР надав понад 500 млрд доларів США у вигляді позик для боротьби з бідністю у світі, тоді як внесок його акціонерів у статутний капітал склав близько 14 млрд доларів США, див. рис. 1.1 [8].

Рисунок 1.1 - Кошти, залучені МБРР та внески акціонерів для боротьби з бідністю у світі [8].

З 1959 року МБРР підтримує найвищий рівень кредитного рейтингу, що дозволяє йому залучати фінансові ресурси за низькими ставками. Це дає змогу надавати країнам з середнім рівнем доходу доступ до капіталу на вигідних умовах, сприяючи більш стабільній реалізації проектів розвитку та часто доповнюючи або стимулюючи приватне фінансування [8].

Щорічний дохід МБРР формується за рахунок прибутку від власного капіталу та невеликої маржі від виданих позик. Ці надходження забезпечують покриття операційних витрат Світового банку, поповнення резервів для зміцнення фінансової стабільності, а також щорічні внески до Міжнародної асоціації розвитку (МАР) – фонду для підтримки найбільш бідніших країн.

Міжнародна асоціація розвитку (МАР), що є пільговим кредитним підрозділом Світового банку, спеціалізується на наданні фінансової підтримки найбільш бідним урядам країн-членів. Ці уряди мають настільки

низькі кредитні рейтинги, що їм недоступне фінансування від комерційних кредиторів або основних кредитних інститутів, таких як МБРР. Таким чином, МАР виступає критично важливим джерелом кредитування для цих країн, щорічний обсяг зобов'язань якого в період з 2008 по 2011 рік становив у середньому 10,8 млрд доларів США [49].

З моменту свого створення у 1960 році МАР надала понад 182 млрд доларів США, з яких понад 100 млрд підлягають поверненню. Серед найбільших позичальників МАР – Індія, Пакистан, Нігерія, В'єтнам та Ефіопія. У 2008 фінансовому році обсяг зобов'язань МАР досяг 11,2 млрд доларів США, розподілених на 199 операцій (7,8 млрд у вигляді кредитів та 3,4 млрд у вигляді грантів). У тому ж році основний акцент у кредитуванні був зроблений на підтримку державного управління, включаючи сектор правосуддя, на що було спрямовано 2,9 млрд доларів США [49].

Світовий банк, попри свою місію, не завжди ефективно розподіляє фінансову допомогу. Через вигідні умови кредитування від МБРР, економічно сильні країни, як-от Китай та Індія, отримують значні обсяги позик. Це обмежує можливості надання допомоги тим, хто її дійсно потребує, та зменшує потенціал Світового банку для розширення діяльності МАР.

МБРР, отримуючи прибуток від власного капіталу та маржі з кредитів, здатен покривати свої витрати, формувати резерви та підтримувати МАР. Остання є ключовим джерелом пільгового фінансування для найбільш бідніших країн, сприяючи досягненню цілей Світового банку [17, с. 17].

Формально МАР є незалежною від МБРР, маючи власний статут і фінансову базу. Однак, фактично, МБРР керує фінансовими ресурсами МАР. Обидві організації мають спільний персонал, штаб-квартиру та застосовують однакові стандарти в проектах.

МАР надає допомогу найбіднішим країнам через безвідсоткові кредити та гранти, що підлягають поверненню протягом 25-40 років. Право на допомогу мають країни з ВВП на душу населення, що не перевищує 1305 доларів США, та нездатні залучити фінансування з інших джерел на ринкових умовах [18, с. 22].

Світовий банк функціонує як міжнародна кооперативна структура, де 189 країн є його акціонерами. Найвищим керівним органом є Рада керуючих, до якої входять представники країн-членів, зазвичай міністри фінансів або розвитку. Ця Рада визначає політику та приймає ключові рішення, збираючись щорічно на спільних зборах з Міжнародним валютним фондом [50].

Оскільки щорічних зустрічей недостатньо для оперативного управління, повноваження делеговані 25 виконавчим директорам, які постійно працюють в штаб-квартирі Банку. П'ять з них представляють країни з найбільшою кількістю акцій, а решта – групи інших країн [50].

На чолі Світового банку стоїть Президент, який головує на засіданнях Ради директорів та відповідає за загальне управління організацією. Традиційно на цю посаду обирається громадянин Сполучених Штатів Америки, як країни з найбільшою часткою акцій. Президент призначається Радою керуючих на п'ятирічний термін з можливістю переобрання [50].

Виконавчі директори складають Раду директорів Світового банку, яка зазвичай збирається двічі на тиждень. Ця Рада відповідає за поточне управління діяльністю банку, включаючи схвалення всіх кредитів, розробку та затвердження політики, адміністративного бюджету, стратегій допомоги країнам, а також рішень щодо запозичень та фінансових операцій [50].

Поточне управління Світовим банком здійснюється під керівництвом Президента, вищого керівництва організації та віце президентів, які відповідають за певні регіони, галузі, напрями діяльності та конкретні функції [3].

Отже, Світовий банк виступає важливим інструментом глобального економічного регулювання, підтримуючи країни, що розвиваються, фінансово та технічно. Його структура охоплює п'ять інституцій, кожна з яких виконує специфічні функції, спрямовані на забезпечення сталого розвитку, боротьбу з бідністю та підтримку приватного сектору. Завдяки комплексному підходу Світовий банк суттєво впливає на формування сучасної міжнародної економічної системи.

1.3 Взаємодія Світового банку з іншими міжнародними фінансовими інституціями

Світовий банк функціонує не ізольовано, а в тісному партнерстві з низкою ключових міжнародних інституцій, що є частиною глобальної регуляторної системи. Такі зв'язки спрямовані на координацію зусиль у сфері розвитку, фінансової стабільності, боротьби з бідністю та реформування світової економіки [54].

Світовий банк та МВФ працюють як партнери, але мають різні мандати. МВФ спрямовує свою діяльність на стабілізацію макроекономічної ситуації та баланс платіжного балансу, тоді як Світовий банк надає довгострокові кредити та гранти на проекти, пов'язані з розвитком інфраструктури, людського капіталу й інституційної спроможності. Обидві установи регулярно обмінюються аналітичною інформацією, беруть участь у спільних місіях та координують політику щодо реформ у країнах-позичальниках. Наприклад, коли країна звертається за допомогою до МВФ, Світовий банк паралельно бере участь у розробці довгострокових структурних програм розвитку, які підтримують стабілізаційні заходи МВФ [13].

У травні 2024 року Світовий банк та МВФ поглибили співпрацю для підтримки країн у протидії зміні клімату. Ця ініціатива передбачає інтегрований підхід до політичних реформ та інвестицій у кліматичну

сферу, використовуючи аналітичні та технічні ресурси обох інституцій. Спільні зусилля спрямовані на мобілізацію додаткового фінансування для кліматичних проєктів, включаючи залучення приватного сектору [24].

Світовий банк та ООН тісно співпрацюють у реалізації Порядку денного в галузі сталого розвитку на період до 2030 року, що включає 17 цілей сталого розвитку (ЦСР). У 2018 році ці дві ключові інституції уклали Рамкову угоду про стратегічне партнерство (Strategic Partnership Framework) [25], яка визначає основні напрями та принципи співпраці у контексті досягнення ЦСР.

Вони не лише узгоджують політику, а й спільно впроваджують проєкти на національному рівні, особливо у найбільш вразливих країнах та регіонах із високим рівнем вразливості. В рамках партнерства здійснюються регулярні консультації між керівниками інституцій, обмін аналітичними матеріалами та даними, а також участь у спільних ініціативах, таких як Financing for Development або UN Climate Action Summit [14].

Співпраця ведеться також з агентствами ООН (ЮНІСЕФ, ВООЗ, ВПП, УВКБ ООН тощо) для реалізації проєктів у сферах охорони здоров'я, продовольства, підтримки біженців, соціального захисту. Наприклад, в Афганістані проєкти реалізуються за участі ООН та місцевих громадських організацій. Крім цього, Світовий банк підтримує широке партнерство з громадськими організаціями, проводить консультації, форуми (наприклад, Civil Society Policy Forum), надає щомісячні оновлення та залучає їх до обговорення ключових тем: гендер, зміни клімату, борги, конфлікти.

У жовтні 2024 року МВФ, Світовий банк та Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) домовилися про принципи співпраці щодо підготовки до пандемій. Ця співпраця дозволяє масштабувати підтримку країн у запобіганні, виявленні та реагуванні на загрози громадському здоров'ю через фінансування та технічну експертизу. Спільні зусилля

спрямовані на зміцнення стійкості систем охорони здоров'я та покращення готовності до майбутніх пандемій [28].

Активна співпраця з регіональними банками розвитку для реалізації інфраструктурних та соціальних проєктів є дуже важливою для діяльності Світового банку . Наприклад, у січні 2021 року Африканський банк розвитку та Західноафриканський банк розвитку підписали меморандум про взаєморозуміння щодо спільного фінансування підготовки регіональних інфраструктурних проєктів державно-приватного партнерства. Це партнерство спрямоване на збільшення кількості життєздатних регіональних інфраструктурних проєктів у таких секторах, як транспорт, енергетика, водопостачання та інформаційно-комунікаційні технології [26].

Світовий банк співпрацює з організаціями громадянського суспільства (ОГС) по всьому світу, щоб створити довгострокові рішення для людей і планети. Щоб подолати бідність, конфлікти, нестабільність, зміну клімату, нерівність та інші кризи, нам потрібні міцні партнерства та співпраця [16].

Координація дій з G7, G20 та МВФ у питаннях клімату, пандемій, продовольчої безпеки та реструктуризації боргів також є дуже важливою. Зокрема, у 2022 році G20 підтримала створення Пандемічного фонду, яким керує Світовий банк, із початковим фінансуванням 2 млрд доларів США. Також він спільно з МВФ і G20 проводить Глобальний круглий стіл з питань державного боргу [55].

З іншими міжнародними організаціями Світовий банк також веде тісну співпрацю, наприклад з Світовою організацією торгівлі (СОТ), для забезпечення узгодженості в глобальній економічній політиці. СОТ та МВФ мають мандат на тісну співпрацю для сприяння більшій узгодженості в глобальній економічній політиці, що включає регулярні консультації та обмін інформацією.

Європейський Союз є стратегічним партнером Світового банку в реалізації проектів сталого розвитку, цифрової трансформації, а також у глобальній боротьбі з пандеміями. ЄС є донором Pandemic Fund та бере участь у програмах підтримки України.

Із приватним сектором банк працює через ініціативи на підтримку інвестицій, ESG (екологічно та соціально відповідального управління), а також підтримує малі й середні підприємства в регіонах, де перебувають вимушені переселенці (наприклад, в Польщі) [15].

У лютому 2023 року Багатостороннє агентство з гарантій інвестицій (MIGA) Світового банку та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) уклали угоду, за якою MIGA надасть до 200 млн доларів США гарантій для підтримки торговельних операцій через державні банки в країнах, що розвиваються, з особливим акцентом на Україну. Ця ініціатива спрямована на забезпечення доступу до критично важливих товарів, таких як їжа, паливо та медикаменти, в умовах війни та порушення торговельних потоків [27].

Підсумовуючи, Світовий банк активно співпрацює з міжнародними організаціями, урядами, фінансовими установами та громадянським суспільством, що дозволяє йому ефективніше вирішувати глобальні виклики. Така партнерська взаємодія забезпечує комплексний підхід до розвитку, стабільності та подолання криз, зокрема у сферах клімату, охорони здоров'я, інфраструктури та соціального захисту. Саме завдяки скоординованим зусиллям з іншими гравцями міжнародної арени Світовий банк залишається одним із ключових рушіїв сталого розвитку у світі.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СВІТОВОГО БАНКУ В ГЛОБАЛЬНІЙ ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ

2.1. Оцінка основних напрямів діяльності Світового банку

Світовий банк виконує одну з ключових ролей у глобальному розвитку, забезпечуючи фінансову та технічну підтримку країнам з низьким і середнім рівнем доходу. Його діяльність охоплює широкий спектр напрямів, серед яких: подолання бідності, розвиток інфраструктури, підтримка сільського господарства, охорона здоров'я, реагування на кліматичні зміни, розвиток освіти та цифрової економіки, див. рис. 2.1. Ці напрями реалізуються через стратегії, програми і фінансування проєктів, що мають довгостроковий характер [21].

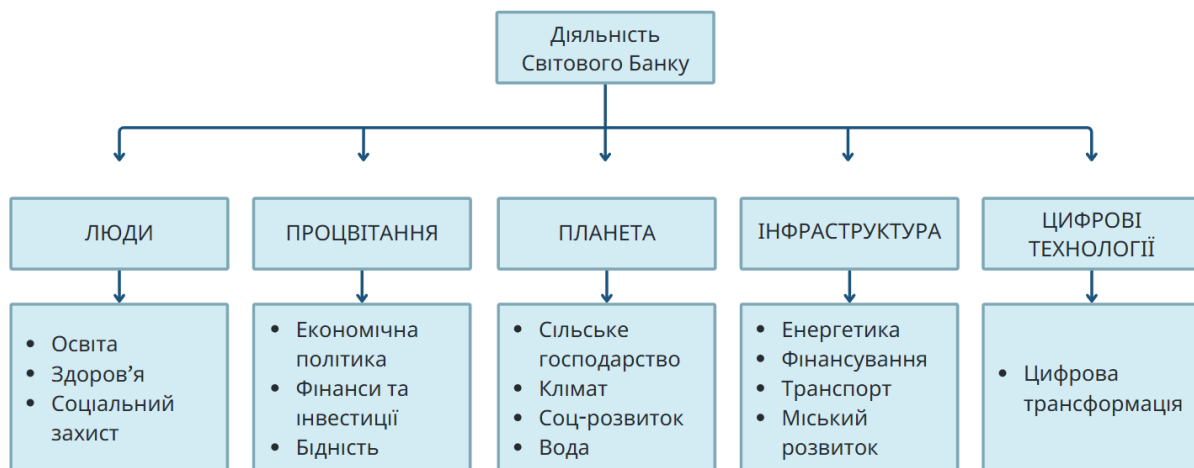

Рисунок 2.1 - Всі напрямки діяльності Світового банку [3].

У 2024 році Група Світового банку для надання країнам підтримки у вирішенні взаємопов'язаних проблем зарезервувала 117,5 млрд дол. США (у тому числі 37,6 млрд дол. США по лінії МБРР, 31,2 млрд дол. США по лінії МАР, 31,7 млрд дол. США по лінії МФК, 8,2 млрд дол. США по лінії БАГІ і 8,9 млрд дол. США для МЦУІС) [53].

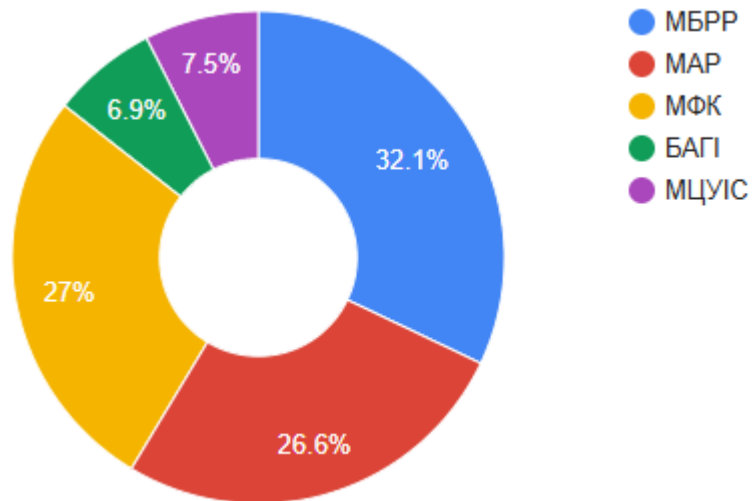

Рисунок 2.2 - Зарезервовані кошти Групи Світового банку за його інституціями [36].

Одним з напрямів діяльності Світового банку є категорія “Люди”, куди відносяться такі підкатегорії як: освіта, здоров’я та соціальний захист.

Світовий банк визначає освіту як один із ключових чинників створення людського капіталу та скорочення бідності, інвестиції у освіту сприяють підвищенню продуктивності праці, розширенню можливостей на ринку праці та забезпеченню соціальної інклюзії [32].

Численні дослідження, що підтримуються Світовим банком, свідчать про те, що кожен додатковий рік навчання підвищує середній заробіток на 9% [31]. Також освіта є базовим правом людини, і забезпечення її доступності та якості є однією з головних цілей Стратегії сталого розвитку до 2030 року. Світовий банк працює у 94 країнах, займаючись модернізацією освітніх систем, розширенням доступу до навчання та підтримкою цифрової трансформації в освіті. Загальні витрати на освіту у світі зросли з 5,7 трлн доларів США у 2021 році до 5,8 трлн у 2022 році [32].

Особливо важливою є підтримка Світовим банком розширення доступу до вищої освіти та забезпечення рівності. В умовах глобалізації та зростаючої конкуренції, якісна вища освіта стає ключовим фактором

економічного розвитку та соціальної мобільності. Також заслуговує на увагу зосередженість банку на актуальності та якості викладання та досліджень, адже саме інновації та нові знання є рушійною силою прогресу [56].

Наступною, не менш важливою проблемою для світового розвитку є 4,5 мільярда людей, які не мають доступу до основних медичних послуг. Світовий банк на сьогодні виступає найбільшим зовнішнім донором у сфері охорони здоров'я, щорічно виділяючи понад 1 млрд доларів США на нові кредити для покращення здоров'я, харчування та демографічної ситуації в країнах, що розвиваються. Крім того, він є одним з найбільших зовнішніх донорів у боротьбі з ВІЛ/СНІД, з поточними зобов'язаннями на суму понад 1,3 млрд доларів США, з яких 50% спрямовано до країн Африки на південь від Сахари. Завдяки тривалим періодам погашення (до 35–40 років з 10-річним пільговим періодом), він надає час і ресурси для вирішення особливих проблем, таких як масштабні епідемії захворювань [33].

Додаючи, підхід, що базується на економії коштів і руйнуванні обсягів трансфертних платежів, відображає неоліберальну парадигму, яка надає перевагу низьким витратам на соціальний захист, часто обґрунтовуючи це необхідністю забезпечення фінансової стійкості. Така політика, замість того щоб розширити захисні мережі, закріплює нерівності і гальмує створення справді універсальних систем, здатних в повній мірі покривати потреби населення [57].

Якщо говорити про наступний напрям діяльності Світового банку - "Процвітання", то першочерговою його метою є подолання бідності.

Світовий банк спрямовує значні зусилля на зниження рівня бідності та покращення добробуту. За даними звіту "Poverty and Shared Prosperity 2022" [19], після пандемії COVID-19 глобальна бідність зросла вперше за останні десятиліття. За оцінками Світового банку, кількість людей, що живуть у крайній бідності, зросла на 11% у порівнянні з прогнозованими

даними. Це означає, що 90 мільйонів осіб опинилися у стані крайньої бідності — на 1,2% більше, ніж очікувалося до пандемії. Таке зростання стало першим за понад 25 років.

У відповідь на це Світовий банк ініціював нові програми соціального захисту та фінансував екстрені пакети допомоги. Наприклад, у 2022 році понад 60 країн отримали допомогу в межах програм підтримки соціального захисту, з яких більше 40% — країни Африки на південь від Сахари. У цих країнах було активізовано програми грошових виплат вразливим групам населення, що дозволило уникнути ще глибшої соціальної кризи [19].

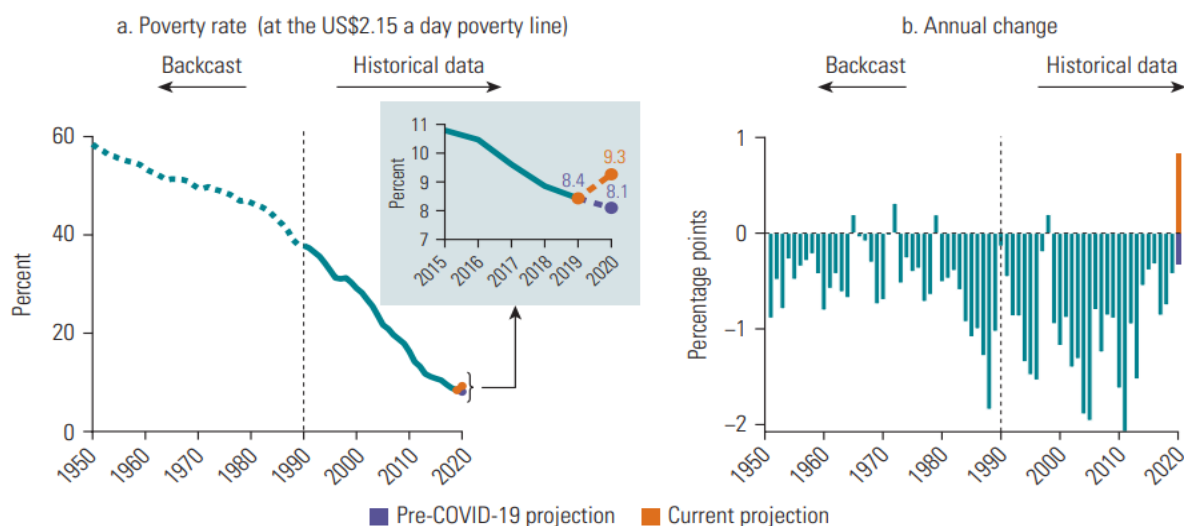

Рисунок 2.3 Пандемія COVID-19 спричинила історичний поштовх у боротьбі з бідністю у світі [81].

Але до пандемії процес подолання бідності сповільнився. У 2019 році, напередодні глобальної кризи, у стані крайньої бідності перебувало 8,4% населення світу (648 мільйонів осіб), що на 1,2% менше, ніж у 2017 році. Проте у порівнянні з періодом 1990–2013 років, коли середньорічне скорочення бідності становило 1,4% (близько 86 млн осіб на рік), у 2014–2019 роках темпи зменшилися до 0,6% або 33 млн осіб на рік, що є

показником того, що навіть до COVID-19 світ відходив від траєкторії, необхідної для досягнення мети ООН — повного викорінення бідності до 2030 року [19].

Світовий банк у своїх звітах також наголосив на важливості перегляду методології вимірювання бідності. Зокрема, у 2022 році було впроваджено оновлений міжнародний рівень крайньої бідності — \$2,15 на добу (за паритетом купівельної спроможності 2017 року), замість попереднього рівня \$1,90 (за даними 2011 року). Хоча номінально це підвищення, воно лише трохи змінило оцінки: глобальний рівень крайньої бідності знизився на 0,3%, що еквівалентно приблизно 20 млн осіб. Проте цей перехід дозволяє точніше оцінювати сучасні стандарти життя в різних країнах [29].

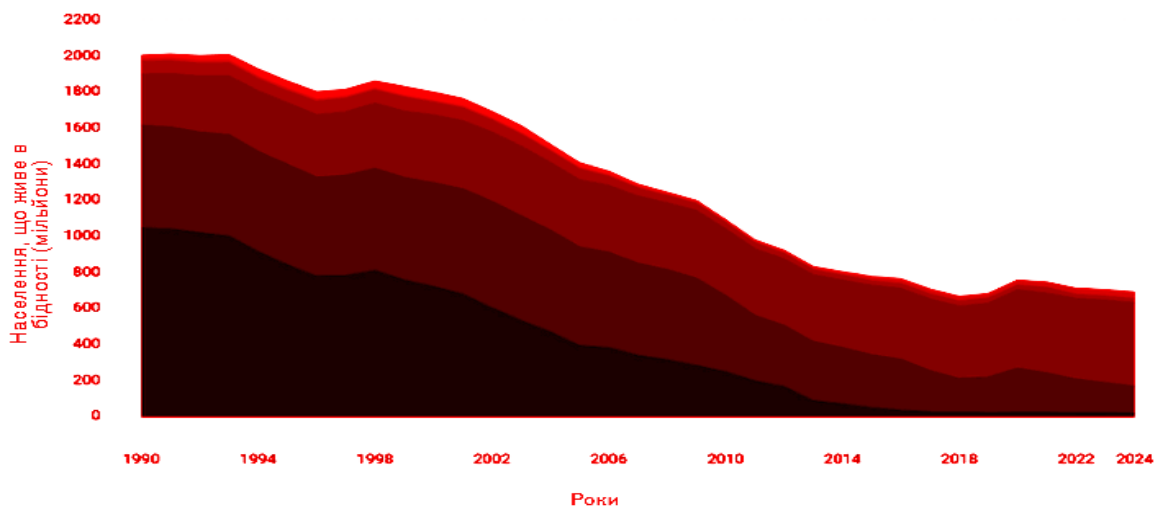

Рисунок 2.4 - Глобальна бідність за даними Світового банку [29].

Світовий банк визнає, що досягнення цільового рівня 3% бідності до 2030 року стає дедалі менш реалістичним. За оновленими прогнозами, навіть за сприятливих умов у 2030 році в стані крайньої бідності залишатиметься щонайменше 7% населення планети. Це вимагає не лише оновлення стратегій підтримки, але й перегляду пріоритетів та ресурсів, які міжнародні інституції спрямовані на розвиток соціальної інфраструктури,

розширення доступу до освіти, охорони здоров'я та підтримки найбідніших верств населення [58].

У 2022 році глобальний коефіцієнт чисельності населення, що живе за Міжнародною межею бідності (2,15 долара США на особу на день, за паритетом купівельної спроможності 2017 року), залишився округленим на рівні 9 %, з незначним переглядом у бік збільшення загальної кількості людей, що живуть у крайній бідності, з 712 до 713 мільйонів. Очікувалось, що до 2024 року це число скоротиться приблизно до 692 мільйонів [30].

Як ми зазначили раніше, Світовий банк дотримується неоліберальної парадигми, тобто надає перевагу економічному зростанню над соціальними потребами у формі дерегуляції та приватизації. Критики зауважують [37], що це призводить до скорочення соціальних програм і зростання нерівності, а раптові економічні зміни провокують соціальну напруженість. Ефективне подолання бідності має бути контекстуалізованим, тримати баланс між ринком та державою, бути відкритим і орієнтованим на людей, а також багатовимірним у концептуалізації бідності.

Сталий розвиток неможливий без збереження довкілля. У 2023 році оновлена місія Банку звучить як «покінчити з бідністю та сприяти процвітанню на придатній для життя планеті». Тож наступним напрямом діяльності Світового банку є «Планета».

Група Світового банку виділила рекордні 42,6 млрд доларів США на кліматичне фінансування у 2024 фінансовому році - на підтримку зусиль, спрямованих на подолання бідності на інвестування в екологічно чисту енергетику, більш стійкі громади та сильну економіку. Це на 10% більше кліматичного фінансування порівняно з попереднім, 2023 роком [59].

За даними Світового банку, 1,2 млрд людей перебувають під загрозою через кліматичні катастрофи — від повеней до посух [38]. У 2022 році Банк інвестував 43 млрд доларів США у кліматичні проекти, що стало рекордом.

У 2022 році аналітична організація Oxfam оприлюднила звіт завдяки якому було виявлено, що близько 40% заявлених кліматичних витрат, які Світовий банк класифікував як "кліматичне фінансування", не мають підтвердженої спрямованості. Банк не мав чіткої документації, яка б обґрунтовувала зв'язок між проектом та впливом на зміну клімату [39, с. 6]. Критиками також було зазначено, що Банк продовжує фінансувати проекти, які шкодять екосистемі, зокрема у сфері викопного палива.

Суперечливий підхід Світового банку до екологічної політики ставить під сумнів щирість його заяв про пріоритетність кліматичних цілей. Усі фінансові вливання Світового банку повинні супроводжуватися суворим контролем, прозорою звітністю та відмовою від дій, що ставлять під загрозу навколишнє середовище, оскільки Світовий банк ризикує втратити довіру громадянського суспільства та своїх партнерів.

Далі ми розглянемо інфраструктуру, як один з оновних напрямів діяльності Світового банку. Група Світового банку приділяє особливу увагу фінансуванню інфраструктурних проектів у сферах транспорту, енергетики, водопостачання, зв'язку та міської інфраструктури. Це одна з найбільших сфер інвестування Світового банку: у 2023 році сукупний обсяг інвестицій в інфраструктуру в країнах з низьким і середнім рівнем доходу становив 86 млрд дол. США [36, с. 58].

Світовий банк є одним із найбільших донорів у сфері транспортної інфраструктури, фінансуючи модернізацію доріг, залізниць, портів і громадського транспорту в країнах, що розвиваються. Загальний портфель проектів у сфері транспорту на 2023 рік перевищував 50 млрд доларів США [60].

У 23 фінансовому році Світовий банк затвердив 20 нових транспортних проектів на загальну суму 2,9 млрд доларів США [60]. Наразі Світовий банк підтримує 165 транспортних проектів із загальним обсягом фінансування 34,5 млрд доларів США. Усі транспортні проекти, схвалені

Банком у 23-му фінансовому році, мають кліматичні супутні вигоди, тобто вони безпосередньо сприяють скороченню викидів парникових газів у країнах та підвищенню їхньої кліматичної стійкості.

Група Світового банку є одним з найбільших інвесторів у проектах відновлюваної енергії та енергоефективності в країнах, що розвиваються. З 2017 по 2014 рік група Світового банку надала майже 16,4 млрд доларів США [61] для фінансування розвитку відновлюваних джерел енергії. Банк зазначає, що починаючи з 2010 року, він не фінансував в нові проекти з енергетики вугілля, а з 2019 року – жодні нафтогазові проекти.

Але діяльність світового банку в цій сфері є досить суперечливою, оскільки у розповіді *International Rivers* [40] зазначається, що гідроелектростанції, які профінансував Світовий банк, часто не проходять потрібної екологічної оцінки. Це стосується, зокрема, проекту Inga 3, яка знаходиться у Демократичній Республіці Конго, там будівництво подібних гідроелектростанцій може загрожувати місцевим екосистемам.

Світовий Банк, попри всі інші основні напрями, має пріоритет, який є розвитком сучасності, а саме - підтримка цифрової трансформації, яка розглядається Банком, як основа для довгострокового економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та розширення інтегрованого доступу до послуг. Світовий Банк є безумовним лідером у фінансуванні цифрової інфраструктури, впровадженні цифрових ідентичностей та сприяння розвитку електронного урядування у країнах з низьким та середнім рівнем доходу. Загальний обсяг інвестицій Світового банку у сферу цифрових технологій у період 2020–2023 років перевищив 13 млрд доларів США.

У межах глобальної ініціативи "Identification for Development" (ID4D), що охоплює 49 країн, Світовий банк сприяє створенню цифрових паспортів для людей, які не мають доступу до жодної форми юридичної ідентифікації. Згідно зі звітом організації, понад 600 [62] мільйонів осіб вже отримали

цифрову ID картку, включаючи Пакистан, де система NADRA надала змогу для 90 мільйонів громадян отримувати державні послуги онлайн.

Не зважаючи на зростання інвестицій, цифровий розрив все ще є дуже суттєвим: за даними Міжнародного Союзу Електрозв'язку, станом на 2023 рік, близько 2,7 млрд людей у світі все ще не мають доступу до інтернету [41]. У більшості випадків це жінки, мешканці сільської місцевості та особи з інвалідністю — тобто саме ті групи, які потребують цифрової трансформації в першу чергу.

Отже, зважаючи на всі перелічені факти та перегляд статистики, можна зробити висновок, що Світовий Банк має дуже багато напрямів для фінансування та розвитку, але результат, на який можна було розраховувати суттєво відрізняється від дійсності. Підхід, на якому базується діяльність Банку, а саме неоліберальна парадигма, суттєво впливає на рівномірний розвиток суспільства та економіки, економічне зростання - переважає над соціальними потребами. Це має негативні, такі як зростання нерівності та зменшення соціальних програм, те з чим бореться Світовий банк.

2.2. Реформування Світового банку та перспективи його розвитку.

Світовий банк вважається найважливішим багатостороннім банком розвитку і з моменту свого заснування у 1944 році на Валютно-фінансовій конференції ООН для фінансування відбудови зруйнованої війною Європи, Світовий банк кілька разів був реформований. Найбільш значною зміною було перетворення з банку реконструкції на банк розвитку.

Починаючи з 2021 року, розпочався новий процес реформування Світового банку. Відправною точкою для змін було доручення G20 переглянути капіталізацію основних Багатосторонніх банків розвитку. Метою реформи було поліпшення кредитної спроможності і бажано без необхідності нових вкладень капіталу зі сторони акціонерів. У рамках цього процесу було підготовлено незалежний огляд підходів до достатності

капіталу багатосторонніх банків розвитку, який містив комплексні рекомендації щодо покращення фінансової стійкості [42, с. 2].

Також було обговорено можливе розширення мандату Світового банку. Світовий банк з 2014 року переслідував дві головні цілі, а саме: «подолання крайньої бідності» та «підвищення загального процвітання». Перша з цих цілей полягає в тому, щоб до 2030 року жодна людина не жила менш ніж на 2,15 долара США [68] в день. Друга спрямована на вирішення проблеми відносної бідності та нерівності. Завдання полягає в тому, щоб підвищити дохід найбідніших 40% населення в кожній країні. Були висунуті пропозиції щодо збільшення основних цілей банку до трьох, а саме доєднання фінансування Глобальних Суспільних Благ. Тобто, банк повинен був збільшити фінансування для напрямків зміни клімату, пандемій, а також стимулювати врахування цих викликів у національних програмах через надання кредитів на пільгових умовах.

Робота з пом'якшення наслідків зміни клімату є нагальною місією розвитку. Світ, ймовірно, вже програв битву за сповільнення потепління на 1,5 градусів за Цельсієм до 2050 року. Навіть зараз мільйони людей у країнах, що розвиваються, страждають через стихійні лиха та підвищення рівня моря, що погіршуються минулими та теперішніми глобальними викидами, до яких вони не зробили жодного внеску. Нагальна потреба скоротити викиди і якомога швидше - це кліматична справедливість у найфундаментальнішому сенсі.

Однак країни з середнім рівнем доходу не бажають брати позики за звичайними ставками Світового банку для вирішення цієї глобальної проблеми, оскільки це означало б взяти на себе всі витрати за екологічно чисте довкілля у своїх регіонах. Візьмемо до уваги Бразилію та Індонезію, де програми боротьби з вирубкою лісів є складним політичним і фінансовим завданням. Ці країни могли б зробити більше для зменшення

темрів вирубкн лісів, якби мали доступ до фінансування Світового банку за дешо нижчими відсотковими ставками [63].

Тому країни - позичальники висловили необхідність змін не лише у фінансових інструментах, але й у системі управління банком. Головна вимога — забезпечити більш справедливе представництво та розширити право голосу у прийнятті рішень. Домінування економічно сильних країн, таких як США, залишається критичним моментом. А країни глобального Півдня висловили стурбованість тим, що розширення місії Світового банку може змістити його обмежені ресурси від підтримки національного розвитку. Згідно з даними, понад 70% [69, с. 19] фінансування зосереджено у країнах з низьким і середнім доходом.

Наслідки розширення місії Світового банку без пропорційного збільшення його ресурсів могли б бути дуже серйозні. Це могло б поставити під загрозу можливість Банку досягати своїх цілей з умовою великих фінансових потреб. Зокрема, існувала можливість того, що Банк переорієнтує ресурси з проблеми бідності та процвітання на боротьбу зі зміною клімату, що дуже занепокоїло зацікавлені сторони різних регіонів під час консультації щодо реформування. Тож, щоб реформування не викликало таких проблем, його фінансова стійкість мала бути збільшена.

У жовтні 2023 року на щорічних зборах у Марракеші було представлено «Дорожню карту розвитку» [43], яка передбачає нове бачення місії банку: поєднання боротьби з бідністю з реагуванням на глобальні виклики, зокрема зміну клімату та пандемії. Це означає перехід від традиційної моделі фінансування до більш гнучкого підходу, що включає використання пільгових кредитів для стимулювання екологічних ініціатив у країнах із середнім рівнем доходу.

У жовтні 2023 року в Марракеші керівники Світового банку домовилися про наступні кроки в рамках «Дорожньої карти розвитку». Світовий банк є першою з найбільших фінансових установ розвитку, яка

розпочала процес реформування, який спрямований на більш ефективно реагування на зростаючі потреби у боротьбі з бідністю та вирішення проблем, пов'язаних зі зміною клімату (додаток Б).

Хоча Дорожня карта встановлює правильні відправні точки (розглядаючи розвиток місії, операційної та фінансової моделі банку), вона все ще потребує більш конкретних і детальних шляхів реалізації амбітної реформи, адже масштабне реформування далеке від завершення.

В деяких сферах досягнуто певного прогресу: досягнуто домовленостей щодо нового бачення та місії, більш заощадливого управління, кращої роботи в рамках більшої системи багатосторонніх банків розвитку (МБР), а також вивчення подальших змін у фінансовій моделі МБР. Але характер цих рішень є частково амбітним і несуттєвим.

Також Банк висунув пропозицію перейти до «обслуговування всіх клієнтів» і включити більше країн із середнім рівнем доходу до числа країн, де він виконує свої місії. Зосередження уваги на цих країнах допоможе ефективніше вирішувати глобальні проблеми і може надати досвід, який можна буде застосувати до країн з низьким рівнем доходу. На думку Банку, такий зсув потребуватиме додаткових фінансових можливостей, тобто використання додаткових пільгових ресурсів у країнах із середнім та високим рівнем доходу, щоб втратити доступне фінансування для країн із низьким рівнем доходу.

У відповідь на це акціонери Банку вимагають більш детальної інформації про таку зміну пріоритетів. Новий акцент на країнах із середнім та низьким рівнем доходу може призвести до подальшого посилення «великої розбіжності» за рахунок операцій, що проводяться в країнах з низьким рівнем доходу, де потреби є гострими. Країни, в яких працюють МБРР, визначили їх як важливих партнерів, особливо на африканському континенті.

У 2020 році лише 14,6% кредитів Світового Банку було спрямовано до Африки (23,6% у 2017 році). Якщо Світовий банк серйозно налаштований на боротьбу з бідністю та вплив на розвиток, необхідно надати гарантії, щоб МБР могли б продемонструвати, що вони мають повне й актуальне уявлення про потреби цих країн і що на цій основі вони можуть надати значні обсяги пільгового фінансування для задоволення цих потреб. Фінансування цих країн також залишається важливим для сприяння досягненню глобальних цілей, таких як ЦСР [64]. Більше того, збільшення капіталу для того, щоб зробити те саме в більшій кількості країн, навряд чи вирішить проблеми, що стоять на порядку денному.

У 2024 фінансовому році МБРР і МАР надали 31 млрд доларів США на кліматичне фінансування, з яких 10,3 [65] млрд доларів США спрямовано на інвестиції в адаптацію та стійкість. Це фінансування підтримує зусилля, спрямовані на подолання бідності на придатній для життя планеті, інвестиції в чистішу енергію, більш стійкі громади та міцнішу економіку.

Група Світового банку зобов'язалася збільшити фінансування кліматичних заходів із 35% до 45% [66] від загального обсягу кредитування на 2025 фінансовий рік, який триватиме з 1 липня 2024 року по 30 червня 2025 року. Також була поставлена мета, щоб половина фінансування кліматичних заходів у державному секторі – МБРР та МАР – була спрямована на підтримку адаптації, а половина – на пом'якшення наслідків.

Ключовим гравцем у цьому стимулюванні кліматичного фінансування є новопризначений президент Світового банку Аджай Банга. Під його керівництвом установа збільшила леверидж балансу та запровадила заходи щодо достатності капіталу, щоб розблокувати додаткові 10–12 млрд доларів щорічно протягом наступного десятиліття. Ці заходи є частиною ширшої стратегії не лише подолання зміни клімату, але й вирішення інших глобальних криз, включаючи пандемії, поряд із

традиційними місіями Світового банку щодо зменшення бідності та розвитку. Бачення Vanga зосереджується на зміцненні фінансової спроможності Світового банку, що дозволить йому більш ефективно сприяти глобальним кліматичним діям, зберігаючи при цьому свою увагу на давніх пріоритетах розвитку. Цей підхід відображає зростаюче визнання того, що боротьба з кліматом має бути невід’ємною частиною глобальних стратегій розвитку.

Незважаючи на рекордне фінансування клімату Світовим банком у 2024 фінансовому році, експерти підкреслюють, що для досягнення глобальних кліматичних цілей потрібно набагато більше. Хоча 42,6 млрд доларів США значні, вони бліднуть у порівнянні з трильйонами доларів, необхідних щорічно для фінансування переходу на чисту енергію, особливо в країнах, що розвиваються. Країни з ринками, що розвиваються, і країни, що розвиваються, стикаються зі значними фінансовими бар’єрами, коли справа доходить до інвестування в зелену енергію та стійку інфраструктуру. Подолання цього розриву вимагатиме не лише постійного лідерства таких установ, як Світовий банк, але й більшої участі інвесторів приватного сектору та інших багатосторонніх організацій.

Раніше Світовий банк сприймався як інструмент для подолання бідності та фінансування структурних реформ у країнах, що розвиваються, а сьогодні банк активно трансформується у багатофункціонального координатора міжнародного розвитку. Причини цієї трансформації не лише в зростанні складності світових викликів, а й у зміні самої логіки глобального управління — воно стає більш багатопольярним, динамічним та взаємозалежним.

Ми вважаємо, що майбутнє Світового банку буде тісно пов’язане із здатністю інституції адаптуватися до нових умов. Зміна клімату, міграційні кризи, енергетичні трансформації та нові загрози безпеці вимагають від банку не лише фінансових, а й стратегічних рішень. У цьому контексті

особливо помітною є тенденція до розширення мандату, що передбачає фінансування глобальних суспільних благ - явище, яке ще кілька років тому не входило до основного профілю інституції. У найближчому десятилітті Світовий банк прагне мобілізувати понад 100 млрд доларів США [70] в приватних інвестицій, що потребує впровадження абсолютно нових механізмів оцінки ризиків, прозорості та фінансової інженерії. Це свідчить про амбіцію перетворитися з традиційного кредитора на глобальний інвестиційний майданчик.

Світовий банк дедалі активніше залучатиметься до реалізації проектів, спрямованих на боротьбу зі зміною клімату, розвиток «зеленої» енергетики, цифровізацію економік країн Глобального Півдня та підтримку глобальної охорони здоров'я. Такий вектор відкриває нові горизонти, але водночас ставить під сумнів рівномірність розподілу ресурсів. Є ризик, що частина найбільш бідніших держав залишиться на периферії уваги, поступаючись місцем середньодохідним країнам, де проекти мають вищу «інвестиційну віддачу» — що вже зараз помітно, наприклад, у перенесенні фокусу фінансування в Індонезію, Бразилію чи Туреччину.

У стратегічній перспективі ключову роль відіграватиме також процес реформування внутрішньої системи управління банку. Наразі структура голосування не відповідає реальному балансу сил у світовій економіці: країни, які є найбільшими отримувачами допомоги, мають мізерний вплив на ухвалення рішень. У цьому контексті перспективною видається ідея децентралізації — створення регіональних офісів з більшими повноваженнями, а також перегляд принципу «одна країна — один вплив», який досі забезпечує домінування кількох акціонерів на чолі зі США.

Ми можемо зробити висновок, що реформування Світового Банку є дуже важливою подією, яка потребує багато часу та зважених рішень. Успішне проведення реформ здатне якісно покращити наш світ, забезпечивши більш чесний розподіл ресурсів, дієву боротьбу з бідністю та

глобальними викликами на кшталт кліматичних змін і пандемій. Проте, для досягнення цієї мети вкрай необхідно гарантувати прозорість усіх етапів, враховувати потреби та інтереси всіх зацікавлених сторін, особливо країн, що розвиваються, та зберегти гармонію між новими напрямками діяльності та первинною місією банку.

2.3. Співпраця Світового банку та України.

Серед міжнародних фінансових організацій Світовий банк є другим після МВФ кредитором України. Ресурси цієї організації використовуються для підтримки державного бюджету, реалізації інституційних та структурних реформ, а також довгострокових інвестиційних проєктів, що відповідають пріоритетним напрямкам економічного розвитку країни [47].

У 1992 році Україна підписала з МБРР угоду про взаємну співпрацю та стала членом Групи Світового банку. Вже у 1993 році Світовий банк відкрив своє представництво в Україні. Співпраця розпочалась з технічної підтримки – першим завданням було ознайомлення з економічною ситуацією для реалізації інституційного кредиту. Перші результати співпраці були обнадійливими: до кінця 1998 року МБРР відкрив Україні кредитування за 15 проєктами на суму 2,48 млрд дол. США [71]. Шість великих кредитів (67% загального обсягу) були спрямовані на підтримку структурної перебудови.

У 1996–1998 роках підтримка Банку стала каталізатором формування сучасної економіки та державних інститутів. У цей період було підписано “Меморандум про взаєморозуміння щодо стратегії допомоги Світового банку Україні”, який передбачав надання кредитів на модернізацію аграрного сектору, вугільної промисловості, підприємств, а також на забезпечення прозорого державного управління та розвиток ринкових інституцій [45].

Світовий банк надає Україні фінансову та консультаційну допомогу у підготовці, реалізації та моніторингу інвестиційних і системних проєктів, спрямованих на макроекономічні та соціально-економічні реформи. Завдяки підтримці Банку було здійснено реформу влади, фінансової і судової системи, демонополізацію економіки, зміцнення антикорупційних інституцій. Кошти також спрямовувалися на модернізацію муніципальної інфраструктури, енергетики, агросектору, охорони здоров'я, освіти та соціальної сфери [45].

У 2019 році зобов'язання Банку перед Україною сягнули 12 млрд доларів США [72]. Світовий банк реалізував близько 70 проєктів та програм. У 2014 році, після звернення Уряду України, було запущено програму фінансової допомоги, основною метою якої стало виведення економіки на шлях сталого розвитку. Група Світового банку надала дві серії позик на політику розвитку, сім інвестиційних операцій і гарантії загальним обсягом 5,5 млрд дол. США для підтримки державних послуг, реформ і приватного сектору.

Після окупації Криму та початку війни на сході у 2014 році Україна втратила контроль над 7% території. Станом на 2022 рік було вбито понад 14 000 осіб, зокрема майже 4 000 цивільних, і понад 40 000 отримали поранення. 2,9 млн людей потребували гуманітарної допомоги, а 853 тис. стали внутрішньо переміщеними особами. Особливо вразливими залишалися жінки, діти, люди похилого віку та особи з інвалідністю.

Станом на 1 квітня 2025 року портфель діючих проєктів (додаток А) Світового банку в Україні включає 21 проєкт (29 угод): 15 інвестиційних (19 угод) та 6 системних (10 угод) на загальну суму 14,40 млрд дол. США та 1,05 млрд євро. Вибірка коштів склала 88,63% у доларах США та 95,97% у євро [46].

З початком повномасштабної війни у лютому 2022 року співпраця України зі Світовим банком набула нового значення. Банк мобілізував

понад 51 млрд доларів США [73] фінансової допомоги, з яких понад 29 млрд було виплачено до кінця 2023 року, і більше 70% — у вигляді грантів через трастові фонди, створені спільно з урядами США, Японії, Великої Британії, Німеччини, Канади та іншими партнерами.

Один з флагманських проєктів – програма PEACE in Ukraine (Public Expenditures for Administrative Capacity Endurance) – забезпечила виплату зарплат лікарям, вчителям, соціальним працівникам, допомогу малозабезпеченим, ВПО та людям з інвалідністю. Загальний обсяг – понад 495 млрд грн [48]. Проєкт реалізується через механізм відшкодування витрат із підтвердженням їхньої цільової спрямованості. Фінансування було поділено на такі сектори: (див. рис. 5).

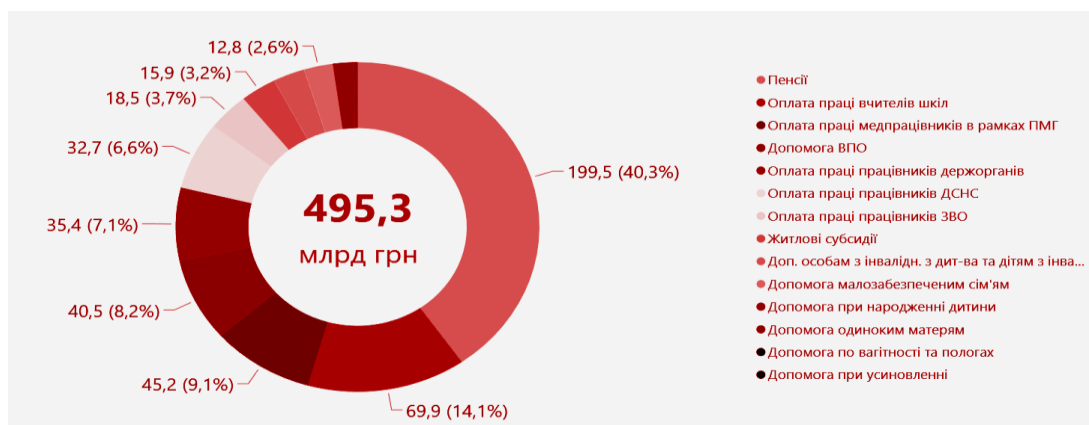

Рисунок 2.5 - Видатки до бюджету в рамках проєкту PEACE за 2022 рік [83].

Світовий банк також активно підтримує агросектор. Через програму ARISE (Agriculture Recovery Inclusive Support Emergency) понад 90 тисяч фермерів отримали мікрогранти, пільгові кредити та технічну допомогу. Мобілізовано понад 1,5 млрд дол. для забезпечення посівної кампанії 2023–2024 років і відновлення аграрного виробництва. Експорт агропродукції зріс на 18% у другій половині 2023 року [74].

Разом із тим, Світовий банк активно залучений до оцінки потреб для відновлення та реконструкції України. У 2024 році спільно з урядом України, Європейською Комісією та ООН було оновлено оцінку втрат та потреб у рамках «Rapid Damage and Needs Assessment», згідно з якою потреби України у післявоєнному відновленні становить 486 млрд доларів США [75] протягом наступного десятиліття, що приблизно в 2,8 рази перевищує розрахунковий номінальний ВВП України на 2024 рік.

У подальшому Світовий банк продовжить підтримку України у тісній координації з іншими міжнародними фінансовими установами, зокрема Міжнародним валютним фондом, Європейським Союзом — у частині проведення реформ, а також ЄБРР та ЄІБ — у сфері інвестиційного відновлення. Значну цінність має досвід Світового банку у впровадженні проєктів реконструкції у критично важливих секторах — таких як агропромисловий комплекс, енергетика, транспортна інфраструктура, а також у соціальній сфері. Банк надає фахову експертизу у формуванні реформ, орієнтованих на сталий розвиток, спираючись на багаторічну глобальну практику.

Контроль за реалізацією проєктів в Україні здійснюється на постійній основі. Особлива увага приділяється виявленню та попередженню випадків шахрайства й корупції, для чого діють ефективні механізми реагування на відповідні сигнали. Окремо варто відзначити ініціативи Групи Світового банку — МБРР, МФК та МІГА — які спільно з урядом України працюють

над формуванням умов для залучення приватного капіталу до процесів відбудови.

За оцінками аналітиків Банку, за сприятливого інституційного середовища, близько третини від загальних потреб України у фінансуванні відновлення можуть бути покриті за рахунок приватних інвестицій. Впродовж перших трьох кварталів 2023 року обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України перевищив 4 млрд доларів США [67], що свідчить про зростаючу довіру з боку міжнародного бізнесу навіть в умовах воєнного стану.

Якщо говорити про перспективи розвитку співпраці України та світового банку, очікується, що до 2030 року частка «зеленої» енергії в енергобалансі України зросте до 25–30%, при підтримці міжнародних донорів, включно з МБРР та ІФС, адже у 2024 році Україна приєдналася до Ініціативи Світового банку щодо декарбонізації, що відкриває шлях до фінансування відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності.

Після завершення активної фази бойових дій Світовий банк планує розширити інвестиції у транспортну інфраструктуру, водопостачання, цифрову трансформацію та будівництво стійкого житла. Пілотні проекти вже реалізуються у Дніпропетровській та Київській областях.

В цілому, у стратегічному плані, Світовий банк бачить Україну як країну, здатну стати регіональним хабом сталого розвитку та інновацій після завершення війни. Для цього потрібна послідовна імплементація реформ, прозоре використання фінансування та збереження макрофінансової стабільності. Для нас перспективи співпраці України зі Світовим банком виглядають досить перспективно.

Отже, аналізуючи довготривалу співпрацю між Україною та Світовим банком, можна дійти висновку про її важливість для економічного розвитку та стійкості нашої держави. Світовий банк став надійним партнером

України, надаючи не лише значні фінансові ресурси, але й експертну підтримку у впровадженні критично важливих реформ. Особливо цінною для нашої країни є оперативна та масштабна допомога, мобілізована Банком після 2022 року, у майбутньому ця співпраця має потенціал для розвитку, зокрема у сфері "зеленої" енергетики та відновлення інфраструктури.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження було визначено, що Світовий банк відіграє ключову роль у функціонуванні глобальної регуляторної системи, виконуючи функції фінансового посередника, стратегічного консультанта та координатора міжнародної допомоги. Його діяльність охоплює різноманітні напрями — від інфраструктури та охорони здоров'я до кліматичних ініціатив і цифрової трансформації. Завдяки поєднанню фінансових інструментів і політичного впливу, Світовий банк здатен не лише підтримувати економіки країн, що розвиваються, але й формувати їхні довгострокові траєкторії розвитку.

У процесі дослідження було з'ясовано, що глобальна регуляторна система є складною мережею міжнародних організацій, механізмів контролю і координації, які забезпечують стабільність світової економіки. Її структура включає інститути фінансового регулювання, торговельні об'єднання та політичні форуми, що працюють на підтримку сталого розвитку. Світовий банк у цій системі виступає важливим елементом, забезпечуючи країни ресурсами для подолання бідності, стимулювання економічного зростання та модернізації економічної політики.

Аналіз теоретичних засад діяльності Світового банку дозволив визначити його сутність як багатосторонньої організації, орієнтованої на довгострокове фінансування розвитку. Його діяльність базується на принципах міжнародного партнерства, сприяння реформам та підтримки економічної стабільності. Теоретичні підходи до розуміння функцій Банку підкреслюють його роль не лише як кредитора, а й як стратегічного консультанта, який формує рекомендації для політики розвитку на глобальному рівні.

Поглиблений аналіз взаємодії Світового банку з іншими міжнародними фінансовими організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд, Організація Об'єднаних Націй, Світова організація торгівлі

та регіональні банки розвитку, показав, що діяльність цих інституцій є взаємопов'язаною та доповнює одна одну. Співпраця спрямована на досягнення спільної мети — створення умов для економічного зростання, фінансової стабільності та зниження глобальних дисбалансів.

Вивчення механізмів впливу Світового банку на міжнародну економіку дозволило визначити, що через фінансування інфраструктурних проєктів, підтримку реформ у сферах освіти, охорони здоров'я та управління, Банк формує середовище для стійкого розвитку. Його політика часто впливає на пріоритети національних урядів та сприяє запровадженню системних змін у країнах-клієнтах.

Аналіз основних програм та ініціатив Світового банку засвідчив, що їхній вплив на економічний розвиток є значним, хоча й неоднозначним. Успішна реалізація інфраструктурних, соціальних та екологічних проєктів сприяє модернізації економік та покращенню якості життя населення. Водночас були виявлені випадки критики окремих програм через недостатню екологічну обережність, затримки у реалізації проєктів та проблеми з прозорістю використання коштів.

Дослідження перспектив реформування та стратегічних напрямів розвитку Світового банку у XXI столітті показало, що організація знаходиться на етапі переосмислення своєї ролі. Виклики, пов'язані зі зміною клімату, цифровізацією, зростанням глобальної нерівності та геополітичною напругою, вимагають від Банку гнучкості та здатності до інституційного оновлення. Адаптація до нових реалій стає визначальною умовою збереження його впливовості у глобальній фінансовій архітектурі.

Аналіз співпраці України зі Світовим банком продемонстрував важливість цієї взаємодії для розвитку ключових секторів національної економіки. Підтримка реформ у сфері охорони здоров'я, інфраструктури, енергетики та післявоєнного відновлення сприяє стабілізації економічної ситуації в країні. Разом із фінансуванням Світовий банк надає Україні

доступ до міжнародної експертизи та стратегічного консультування, що підвищує ефективність внутрішніх реформ та наближає країну до інтеграції у глобальні економічні процеси.

Незважаючи на єдину загальну мету – зменшення бідності та забезпечення сталого розвитку, підходи Світового банку є гнучкими і пристосованими до специфіки кожної країни. Це проявляється у широкому діапазоні проєктів — від масштабних інфраструктурних інвестицій до підтримки локальних ініціатив у сфері освіти, медицини, цифрових технологій. Важливо також, що банк активно співпрацює з громадянським суспільством і приватним сектором, що створює ефект мультиплікатора — залучення додаткових ресурсів і підвищення ефективності реалізованих заходів.

Разом з тим, дослідження виявило і проблемні аспекти. Зокрема, окремі програми викликають сумніви з точки зору екологічної безпеки або прозорості фінансування. Також Світовий банк не завжди демонструє належну оперативність у кризових ситуаціях, а його внутрішня бюрократія уповільнює процес ухвалення рішень. Частина критиків вказує на нерівномірність розподілу допомоги, коли великі країни з потужним політичним впливом отримують більше уваги та ресурсів, ніж малі або менш розвинені держави. Попри це, Світовий банк залишається єдиним з небагатьох міжнародних інститутів, здатним впроваджувати системні зміни через довгострокову підтримку, а не лише короткострокову фінансову ін'єкцію.

Попри критику, пов'язану з неоліберальним ухилом, складною структурою управління та вибірковістю у наданні допомоги, Світовий банк залишається одним з небагатьох інструментів, здатних консолідувати зусилля міжнародної спільноти задля досягнення глобальних цілей сталого розвитку. Його адаптація до нових реалій — таких як цифровізація, зміна клімату та геополітичні конфлікти — буде визначальною для подальшої

ефективності не лише самого Банку, а й усієї глобальної фінансової архітектури.

Подальше реформування Світового банку має ґрунтуватися на принципах прозорості, соціальної орієнтованості та екологічної відповідальності. Лише у такий спосіб він зможе не втратити довіру країн-партнерів і залишитися впливовим гравцем у процесі глобальних трансформацій. Отже, Світовий банк уже сьогодні не просто інструмент підтримки, а активний учасник глобального порядку денного, який, за умови ефективної модернізації, здатен задавати темп розвитку на десятиліття вперед.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сіденко С.В. Неекономічні чинники світового економічного розвитку: монографія. Київ : Аврора-Прінт, 2011. 234 с.
2. A guide to The World Bank THIRD EDITIOT: The International Bank for Reconstruction and Developmen. Washington, 2011, 267 p.
3. Офіційний сайт Світового Банку. URL: <https://www.worldbank.org/ext/en/home>
4. World Bank Operations Evaluation Department. (2003, June 3). The Comprehensive Development Framework: A Multi-Partner Review.
5. Ge neral Assembly. (n. d.). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development: Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015.
6. Кульбіда М. В. Роль Світового банку у сучасній світовій економіці. Інтелект XXI. 2019. № 3. С. 16-22.
8. [World Bank \(IBRD & IDA\) Lending](#). Bank Information Center. Архів оригіналу за 5 листопада 2011.
9. World Bank. International Bank for Reconstruction and Development. URL: <https://www.worldbank.org/en/who-we-are/ibrd>
10. Sustainable development goals. (2023) Education | National Geographic Society.
11. Особливості сучасного глобального економічного середовища: інституційний аспект / О. М. Кулініч // Стратегія розв. України. - 2011. - № 3. - С. 21-25.
12. Міжнародні організації : [навч. посібник] / за ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, Н.С. Логвінової. - К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 223 с.
13. Резнікова Н. В. Проблема реінституціоналізації світової економіки в умовах незалежності: нові виклики глобальному регулюванню / Н. В.

- Резнікова, О. А. Іващенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – №10. – С. 5–10.
14. Офіційний сайт МВФ. URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2022/IMF-World-Bank-New>
 15. [Рамкова програма стратегічного партнерства ООН-ГСБ](#)
 16. Engaging with Partners on Shared Priorities. World Bank Annual Report 2022 Content. URL: <https://www.worldbank.org/en/about/annual-report/engaging-with-partners>
 17. Офіційний сайт ГС. URL: <https://www.worldbank.org/en/about/partners/civil-society>
 18. Кожухова Т.В. Фінансування Світового банку проектів розвитку в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Економіка і менеджмент, 2016. Вип. 15. С. 17-20.
 19. Клименко К.В. Зарубіжний досвід співробітництва з Міжнародним банком реконструкції та розвитку і Міжнародною асоціацією розвитку. Наукові роботи НДФІ, 2017. Вип. 1. С. 16-40.
 20. World Bank. (2023b). *Poverty and Shared Prosperity 2022: Correcting Course*: <https://www.worldbank.org/en/publication/poverty-and-shared-prosperity>
 21. Світова фінансова система: навч. посіб. / уклад.: О.М. Грубляк, С-246 Е.О. Юрій. Чернівці. Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича. 2023. 217 с.
 22. THE WORLD BANK ANNUAL REPORT 2024 // [Річний звіт Світового банку 2024 р.](#)
 23. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях [текст] підруч. / Ю. Г. Козак. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 228 с.
 24. Lane J.E. The Public Sector: Concepts / Lane J.E. Models and Approaches. L., 2000.
 25. World Bank Group and IMF Deepen Joint Effort to Scale Up Climate Action. [Press Release NO: 2024/079/EXC](#) // May 31, 2024.

26. World bank groupe. THE UNITED NATIONS-WORLD BANK GROUP STRATEGIC PARTNERSHIP FRAMEWORK FOR THE 2030 AGENDA. Washington, D.C., 18 May 2018
27. [The African Development Bank and the West African Development Bank agree to co-finance the preparation of regional public-private partnership infrastructure projects](#). Press Release // April 1, 2021.
28. [MIGA and EBRD Partner to Support Trade in Ukraine and Other Emerging Economies](#). Press Release // February 21, 2023.
29. [The International Monetary Fund, the World Bank Group, and the World Health Organization Step Up Cooperation on Pandemic Preparedness](#). Press Release NO: 2025/021/People // October 4, 2024.
30. <https://pip.worldbank.org/home>
31. World Bank: revised estimates up to 2024. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/september-2024-global-poverty-update-from-the-world-bank--revise>
32. World Bank. 50 Years After Landmark Study: Returns to Education Remain Strong // Blogs World Bank. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/education/50-years-after-landmark-study-returns-education-remain-strong>
33. Education Finance Watch 2024. Simone D. McCourtie. World Bank
34. Buse, K., Walt, G., & Lush, L. (2005). Making sense of global health governance: a conceptual framework. Health Policy and Planning, 20(1), 1-10. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC1449852/>
35. Rao M. (ed.), Disinvesting in Health: The World Bank's Prescriptions for Health (Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 1999).
36. Bretton Woods Project. Beyond the World Bank: The fight for universal social protection in the Global South. Квітень 2024 р. URL: <https://www.brettonwoodsproject.org/2024/04/beyond-the-world-bank-the-fight-for-universal-social-protection-in-the-global-south/>

37. World Bank. 2024. World Bank, Annual Report 2024. Washington, DC: The World Bank.
38. Paul Cammack. What the World Bank Means by Poverty Reduction. 2004.
39. World Bank. Press Release NO: 2024/033/Planet. October 31, 2024.
40. Jason Farr. Unaccountable Accounting. The World Bank's unreliable climate finance reporting. Oxfam GB for Oxfam International under, 2022.
41. Frontline Communities Challenge World Bank's Return to Inga 3. March 5, 2025. URL: <https://www.internationalrivers.org/news/frontline-communities-challenge-world-banks-return-to-inga-3/>
42. Міжнародний союз електрозв'язку (ITU). Прес-реліз: Універсальне та значуще підключення до 2030 року. 12 вересня 2023 р. URL: <https://www.itu.int/en/mediacentre/Pages/PR-2023-09-12-universal-and-meaningful-connectivity-by-2030.aspx>
43. Bodo Ellmers. World Bank reform: For whose benefit? Published by Brot für die Welt, Global Policy Forum Europe, and Misereor Aachen/Berlin/Bonn, September 2023.
44. Evolving the World Bank Group's Mission, Operations, and Resources: A Roadmap. December 18, 2022. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099845101112322078/pdf/SECBOS0f51975e0e809b7605d7b690ebd20.pdf>
45. Закон України. Про вступ України до Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 33, ст.474. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-12#Text>
46. Міністерство фінансів України. 30 років співпраці зі Світовим банком. 03 Вересня 2022. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/30_rokiv_spivpratsi_zi_svitovim_bankom-3587
47. Міністерство фінансів України. Світовий банк. URL: <https://mof.gov.ua/uk/svitovij-bank>

48. Міністерство закордонних справ України. Економічне співробітництво з міжнародними фінансовими установами. – URL: <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/economic-cooperation/cooperation-ukraine-international-financial-institutions>
49. World Bank: Public Expenditures for Administrative Capacity Endurance (PEACE) in Ukraine. URL: <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P178946>
50. BIC. Bank Information Center. World Bank (IBRD & IDA). URL: <https://web.archive.org/web/20111105051236/http://bicusa.org/en/Institution.Lending.5.aspx>
51. World Bank. Organization. URL: <https://www.worldbank.org/en/about/leadership>
52. World Trade Organization (WTO). About the WTO. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/thewto_e.htm
53. БукЛіб. Світовий банк: історія, структура, діяльність. URL: <https://buklib.net/books/22590/>
54. International Finance Corporation (IFC). World Bank Group Summary Results. URL: <https://www.ifc.org/en/insights-reports/annual-report/world-bank-group-summary-results>
55. International Monetary Fund (IMF). The IMF and World Bank: How They Differ. URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2022/IMF-World-Bank-New>
56. World Bank. Engaging with Partners. URL: <https://www.worldbank.org/en/about/annual-report/engaging-with-partners>
57. Independent Evaluation Group (IEG), World Bank Group. Higher Education for Development: An Evaluation of the World Bank Group's Support. URL: <https://ieg.worldbankgroup.org/evaluations/higher-education-for-development>
58. Bretton Woods Project. (April 2024). Beyond the World Bank: The fight for universal social protection in the Global South. URL: <https://www.brettonwo>

odsproject.org/2024/04/beyond-the-world-bank-the-fight-for-universal-social-protection-in-the-global-south/

59. Lakner, C., Mahler, D. G., Aguilar, G. R., & Wu, H. (October 17, 2023). Global poverty and climate goals will remain out of reach without faster growth in poor countries. World Bank Blogs. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/global-poverty-and-climate-goals-will-remain-out-of-reach-with-b>
60. World Bank. Overview: Climate Change. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/climatechange/overview#2>
61. World Bank. Overview: Transport. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/transport/overview#2>
62. World Bank. Overview: Energy. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/energy/overview#2>
63. Identification for Development (ID4D), World Bank. Identification for Development (ID4D). URL: <https://id4d.worldbank.org/>
64. Birdsall, N. GPG Window at the World Bank: Its Own Governance. Центр глобального розвитку. URL: <https://www.cgdev.org/blog/gpg-window-world-bank-its-own-governance>
65. Dubois, O. Reforming the World Bank: 3 ideas for an effective and sustainable roadmap. IDDRI. URL: <https://www.iddri.org/en/publications-and-events/blog-post/reforming-world-bank-3-ideas-effective-sustainable-roadmap>
66. World Bank. Climate Finance Fiscal Year 2024 Snapshot. Press Releases. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/09/19/climate-finance-fiscal-year-2024-snapshot>
67. Certainly, here is the source formatted in English: World Bank. Climate Finance. Fact Sheet. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/factsheet/2024/11/12/climate-finance>

68. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Improvements in Investment Climate in Ukraine. URL: <https://india.mfa.gov.ua/en/partnership/invest-ukraine/improvements-investment-climate-ukraine>
69. UNICEF Latin America and Caribbean. Children bearing brunt of stalled progress on extreme poverty reduction worldwide: UNICEF. Press Release. URL: <https://www.unicef.org/lac/en/press-releases/children-bearing-brunt-stalled-progress-extreme-poverty-reduction-worldwide-unicef>
70. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2019). Blended Finance in the Least Developed Countries 2019.
71. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Climate Finance and the USD 100 Billion Goal. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/climate-finance-and-the-usd-100-billion-goal.html>
72. Галіцейська, Ю. М. Співробітництво України зі Світовим банком. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2015 р.
73. Світовий банк. (Листопад 2017 р.). Україна: Короткий огляд.
74. Ukrinform. (February 24, 2024). World Bank allocated \$51B to Ukraine since start of full-scale war. Economy. URL: <https://www.ukrinform.net/rubric-economy/3985207-world-bank-allocated-51b-to-ukraine-since-start-of-fullscale-war.html>
75. World Bank. (October 3, 2024). Seeds of Hope: Helping Ukraine Farmers Build Resilience. Immersive Story. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/immersive-story/2024/10/03/seeds-of-hope-helping-ukraine-farmers-build-resilience>
76. EU4Ukraine. (March 21, 2024). Estimate of Ukraine's recovery needs increased to \$486 billion. News. URL: <https://eu4ukraine.eu/en/whats-happening-en/news-en/estimate-of-ukraines-recovery-needs-increased.html>
77. Robert O'Brien | Marc Williams. Global Political Economy: Evolution and Dynamics, 5th Edition, Palgrave Macmillan, 2016

78. David Held. Global challenges: accountability and effectiveness, p. 16, 2008.
79. O'Brien, R., & Williams, M. (2020). Global Political Economy: Evolution and Dynamics (6th ed.). Red Globe Press.
80. Susan Strange - The Retreat of the State: The Diffusion of Power in the World Economy. Cambridge University Press, 1996
81. UNDP – Human Development Report 2002. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/np/UNDP_NP_Human-Development-Report-2002.pdf
82. ForumIAS. (October 10, 2022). World Bank says 70 million plunged into poverty in 2020: What caused setbacks in India & World? Blog. URL: <https://forumias.com/blog/world-bank-says-70-million-plunged-into-poverty-in-2020-what-caused-setbacks-in-india-world/>
83. МІНФІН. Міжнародні донори у 2022 році надали Україні \$14,5 мільярда. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2023/05/08/105446788/>
84. World Bank. Projects & Operations - Ukraine. URL: https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/projects-list?countrycode_exact=UA&title=Ukraine&os=0
85. World Bank. (2024). World Bank Annual Report 2024: Financial Disclosures. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/5178a3bf998d8ee94b74ea5c426c6975-0040012024/original/WB-AR-2024-Financial-Disclosures.pdf>

ДОДАТКИ

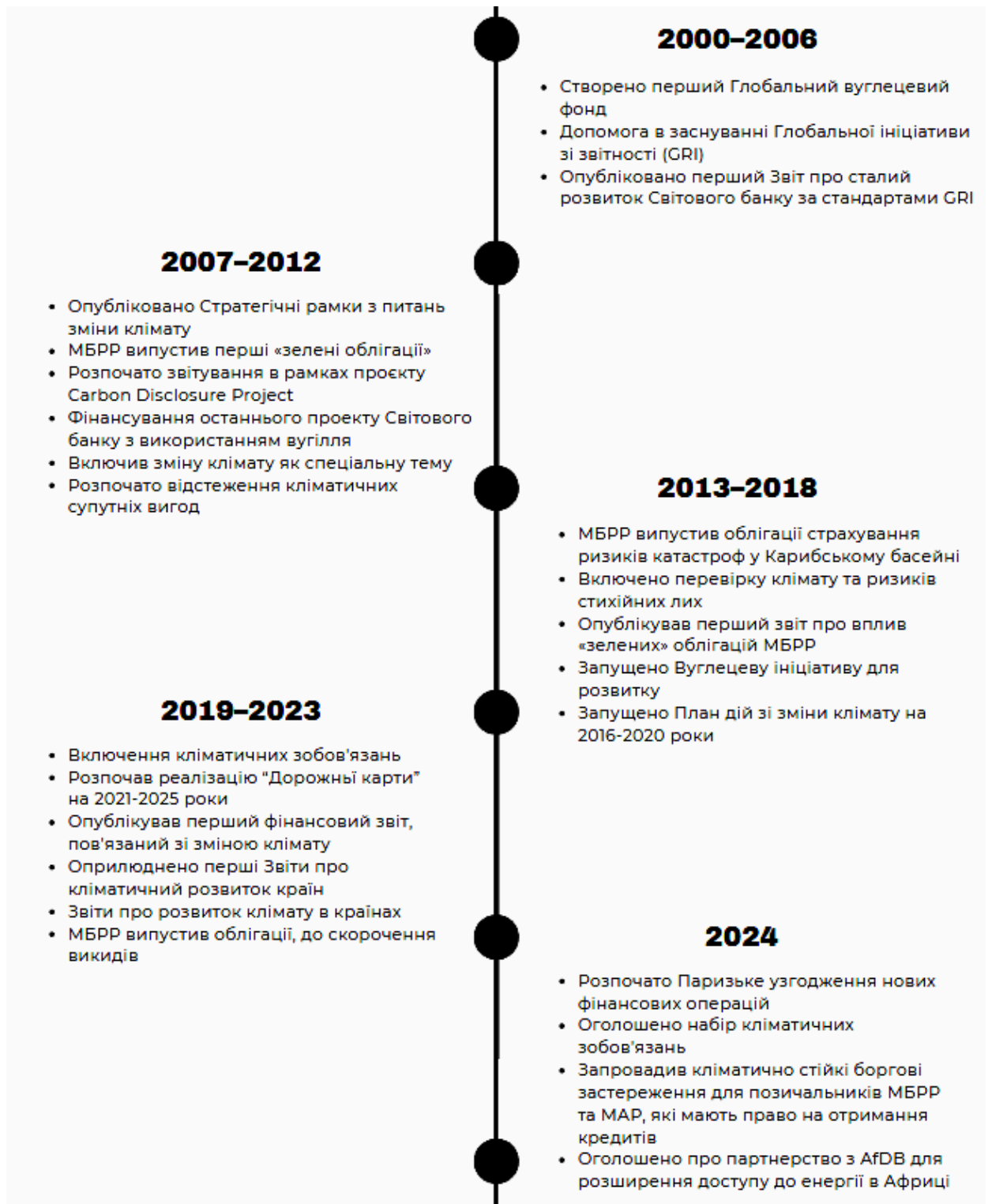
Додаток А

Актуальні проекти Світового банку в Україні за 2024–2025 роки

Назва проєкту	Обсяг фінансування (долари США)	Дата затвердження
Державні витрати на підтримку адміністративної спроможності (PEACE) в Україні	4 800 000 000	21 листопада 2024
Підтримка реконструкції шляхом розумного фіскального управління (SURGE)	7 500 000 000	7 листопада 2024
Зміцнення урядового потенціалу для впровадження фіскальної реформи	1 000 000 000	4 листопада 2024
Програма сталого, інклюзивного підприємництва, орієнтованого на результат	5 930 000 000	31 жовтня 2024
Програма «Підвищення доступу до освіти та стійкості у скрутні часи в Україні»	4 150 000 000	30 серпня 2024
Центр розвитку потенціалу для реставрації та модернізації	32 120 000	3 травня 2024
ДРО «Фонди зростання»	1 500 000 000	26 березня 2024
Посилення енергетичної стійкості для інтеграції в європейську мережу	70 000 000	21 квітня 2025
Підготовка сталих проєктів для відновлення України (PREPARE Ukraine)	440 000 000	14 квітня 2025
Створення стійкої інфраструктури у вразливих середовищах	4 317 500 016	28 березня 2025
Державні витрати на підтримку адміністративної спроможності (PEACE) — нова фаза	15 000 000 050	21 грудня 2024
Політика розвитку фондів другого зростання	20 510 000 060	17 грудня 2024
Трансформація охорони здоров'я через реформу та інвестиції в ефективність	4 540 000 000	9 грудня 2024
Інвестування в соціальний захист для інклюзивності, стійкості та ефективності (INSPIRE)	6 640 000 000	28 листопада 2024

Джерело: створено автором на основі [84].

Шлях основних кліматичних досягнень Світового банку в період 2000-2024 років

Джерело: створено автором на основі [85].

Протокол аналізу звіту подібності науковим керівником

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор: Васильєв Артем Олександрович

Назва: Світовий банк у глобальній регуляторній системі

Координатор: к.е.н., професор Мусієць Т.В.

Підрозділ: кафедра міжнародних фінансів

Коефіцієнт подібності 1:7.5

Коефіцієнт подібності 2:3.3

Тривога: 1

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

- виявлені в роботі запозичення є сумлінними і не мають ознак плагіату. Тому робота визнається самостійною і допускається до захисту;
- виявлені в роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і самостійності її автора. Роботу направити на доопрацювання;
- виявлені в роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень. У зв'язку з чим, робота не допускається до захисту.

Обґрунтування:

.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

Дата

Підпис Наукового керівника